Cumhuriyet

3 KASIM 1985

SİYASET 85

PARASIZ PAZAR EKİ 96

VENEDİK

8/9/10

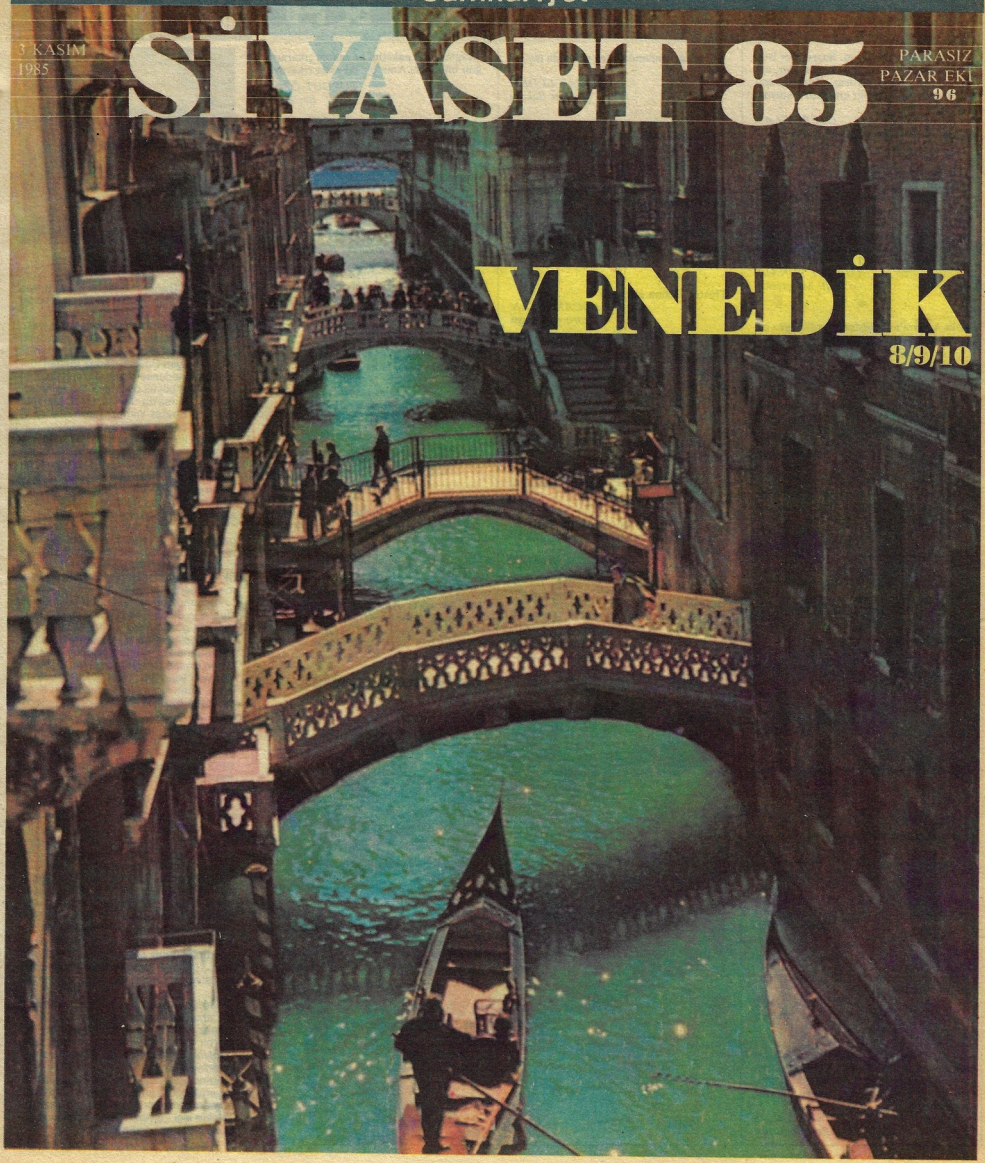

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Hayır, küfür etmiyorum. Bazen ister istemez kızıyoruz. O zaman "beyinsizler, namussuzlar" falan diyoruz. Bunlar bunu kötü sanıyorlar. Küfür ettiğimizi sanıyorlar.

ÖZER ASLAN
Akdere Ortaokulu beden eğitimi öğretmeni

●

Yine bir kıza copla tecavüz edildiği iddia edilmişti. İddia eden kız da ciddi şekilde, ağır derecede komünisti. Özür dileyerek söylüyorum, taş gibi delikanlı olanlar var elimizde, yirmi yaşında, yirmi bir yaşında... Yani kalkıp da kıza bu yoldan işkence yapacaksa, copa müracaat etme ihtiyacını hisseder mi? Değil mi?

TURGUT SUNALP
MDP Milletvekili

●

Sizin Ankara'nın girişinde gördüğünüz gecekondularda çok daha insanca yaşanıyor.

SAFA GİRAY
İmar ve İskân Bakanı

●

Gerçek anlamda irtica hareketlerinin gerisinde komünist maksatların gizlenebileceğini daima dikkate almalıyız.

CELAL BAYAR
Eski Cumhurbaşkanı

●

Laikliğin ne demek olduğunu ansiklopedilere bakarak da bulabilirsiniz. Bana sormanıza gerek yok.

KÂZIM OKSAY
Devlet Bakanı

ZAM ÇEKİRDEĞİ

Zamlardan haberim yok.

AHMET K. ALPTEMOÇİN
Maliye ve Gümrük Bakanı

●

Millet alıştı, zam istiyor.

TURGUT ÖZAL
Başbakan

●

Zamlarla niye bu kadar uğraşıyorsunuz?

VEYSEL ATASOY
Ulaştırma Bakanı

●

Basın zam istiyor. Biz yardımcı oluruz.

CAHİT ARAL
Sanayi Bakanı

●

Elektriğe zam olacağı zaman, müjde zam var, derim.

SUDİ TÜREL
Enerji Bakanı

●

Her zamdan sonra bir iki gün kızarlar. Sonra yine içerler.

YÜCEL ÖZDEN
Tekel Genel Müdürü

●

Tekel bir mala zam yapınca, toptan zamma alışkın olan halk, tüm Tekel ürünlerini stok etmeye başlarmış.. Yani alışkanlığın bedeli zam, zammın sonucu da yine zam oluyor.

MEHMET BARLAS
Milliyet Gazetesi Başyazarı

Af taslağı çantamda. Hep yanımda taşıyorum.

NECAT ELDEM
Adalet Bakanı

●

Nüfus planlaması İslama aykırıdır.

DOÇ. DR. HAYRETTİN KARAMAN

●

Halk "kara" lahana yer, "kara" lastik giyerken, onlar (aydınlar) "beyazın da beyazı" teranesi içinde, temiz olduklarını sayıklıyorlar... "Tutucu" bunlar değil mi?

SADIK ALBAYRAK
Milli Gazete Başyazarı

●

Tiyatro İslama aykırıdır

ULVİ ALACAKAPTAN
Tiyatro oyuncusu

●

Lojman sistemi kafamıza uyan bir sistem değildir. Ev yapıp kiraya verme sistemi de iyi değil.

SAFA GİRAY
İmar ve İskân Bakanı

●

Biz sizi, siz olduğunuz için seviyoruz. Çünkü siz Türksünüz.

FERNAND ROUİLLİON
Fransa'nın Ankara Büyükelçisi

●

İnsanlar, uzayın büyüklüğünü görseler, Ortadoğu sorununa da çözüm bulabilirlerdi.

PRENS BİN SALMAN
Astronot

●

Bardak taşınca ben size haber vereceğim.

ŞEVKET YILMAZ
Türk-İş Genel Başkanı

Reagan vergi paketini ne zaman çıkaracağını bilmiyor. Ama biz iki ayda çıkarırız.

TURGUT ÖZAL
Başbakan

●

Türkiye'de yüzde 80 oranında vergi kaçırılıyor. Ben bile kaçırıyorum.

RIZA BOZDEMİR
Kars Ticaret Odası Başkanı

●

Dar gelirliden vergi almayacağız. Hatta üste para da vereceğiz.

ADNAN KAHVECİ
Başbakanlık Başdanışmanı

●

İşçi ve memura bir oh dedirtemedik.

KAYA ERDEM
Başbakan Yardımcısı

●

Demirel, Bijan'dan giyinseydi belki de siyasi yasak kapsamına alınmazdı.

HÜSAMETTİN CİNDORUK
DYP Genel Başkanı

●

Bırakınız, hepimiz adına giyiniversin, ne var yani!

SÜLEYMAN DEMİREL
Eski Başbakan

●

ANAP Alaçatı'da kaydederse, Türkiye bir şey kaybetmez, ama Alaçatı kaybeder, bunu tehdit olarak almayın, ama biz beşeriz.

MÜKERREM TAŞÇIOĞLU
Kültür ve Turizm Bakanı

●

Sakın yatakta uyumayın. Bu tehlikeli bir yer. Bu nedenle yerde yatın.

BHAGWAN
Sahte peygamber

Savunma işbirliği

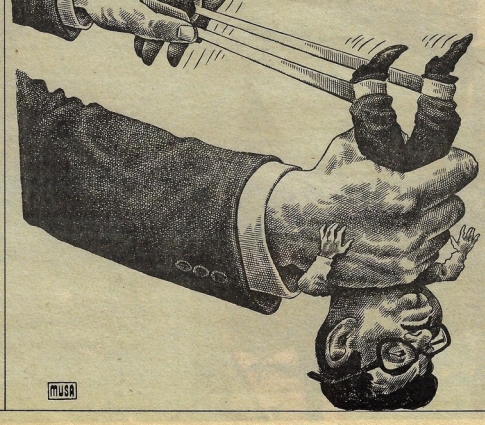

MUSA

haftanın portresi

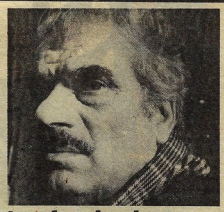

tarafsız başkan

Türk-İş Genel Başkanlığı'na mayıs 1982'de seçilen Şevket Yılmaz için yakın çevresi şöyle diyor:

— *Karadenizlidir ama çiftetelli oynar..*

Karadenizlilerin alameti farikası sivri burun ile çiftetellinin kıvrıldığına pek ayak uyduramayan Şevket Yılmaz inadım inat deyip her nedense hiç horon tepmez. Son çiftetellisini büyük oğlunu dünya evine sokarken, Bursa'da Taylan Gazinosu'nda oynayan Şevket Yılmaz, tüm Karadenizliler gibi çabuk köpürüyor.

Horon ile çiftetelli arasındaki zıtlık, Yılmaz'ın sendikacılık yaşamında da zaman zaman görülür. Örneğin bir yandan işverenleri çarşıya - pazara çağırıp, ücretlerin on gün bile yetmediğini söyler; bir yandan da oğlunun düğününde elini cebine atar ve üç milyon lira harcayıverir.

Şevket Yılmaz'ı yakından tanıyanlar, onun çok *"merhametli"* olduğunu, sinirinin *"saman alevi"* gibi geçtiğini söyleyiverirler. Acıklı bir olayla karşı karşıya geldiğinde gözünden yaşlar süzülecek kadar merhametli olduğunu anlatırlar.

7 temmuz cumtesi günü büyük oğlu Nusret'in düğününde yaptıkları ile bu kez işçilerin gözlerinden yaşlar süzüldü.

Yeni gelinine taktığı takıların 410 bin lira tuttuğunu ertesi gün gazetelerden öğrenen işçiler, çalışma yaşamını düzenleyen yeni yasalara, Yüksek Hakem Kurulu'na, Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'na kızmaktan vaçgeçtiler.

Şevket Yılmaz 1944'lerde Zonguldak'ta yeraltı maden işçisidir. 1945'te Sümerbank Merinos Fabrikası'nda tekstil işçisi. 1952'de başlayan fiili sendikacılığı 1982'de Türk-İş Genel Başkanlığı'na varmıştır.

Mayısın 28'inde yapılan Türk-İş Genel Kurulu'nda sendikacı Avni Çarsancaklı'nın *"Devlet Başkanımızın sendika ağalığı sözleri temize çıkarılmalıdır"* yaklaşımını çılgınca alkışlayan delegelerin oyları ile genel başkanlığa seçilmiştir.

1965 yılında Teksif Genel Başkanlığına seçilen Şevket Yılmaz 1966 yılından beri Türk İş Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulunmuştur. TBMM'de 1969-73 yılları arasında Adana AP milletvekili olarak bulunduğu sırada hiçbir zaman Meclis kürsüsünün ateşli hatibi olamamış, ama Türk-İş'in partiler üstü politikasına partisi adına önemli katkılarda bulunmuştur.

"Sözünde dururluğu", *"Taraf tutmazlığı"* ve *"arkadaş canlılığı"* ile tanınan Şevket Yılmaz, oğlunun düğünü sayesinde işçileri bir anlamda onurlandırmış; işçilere, *"Onların yaptığını biz de yapabiliyoruz"* dedirtmiştir.

Yalnız işverenlerin milyonlarca lira harcayarak oğullarının, kızlarının düğünlerini yapmadıklarını ortaya koyan Yılmaz, bu şekilde işçi - işveren yakınlaşmasına yeni boyutlar kazandırmıştır.

haftanın fotoromanı

Başbakan Turgut Özal ve eşi Semra Hanım. *(Fotoğraflar: RIZA EZER)*

dünya kulisi

VİETNAM
Ortadaki çocuklar

Vietnam savaşı sırasında ülkedeki Vietnamlı kadınlarla ilişki kuran Amerikalı askerlerden olma binlerce genç, Amerika'ya göç etmek istiyor. Savaş sonunda ABD'ye dönen babalarının yüzüstü bıraktığı, annelerinin ise Vietnamlıya benzemediği için ilgi göstermediği bu evsiz barksız gençlerin büyük bir bölümü, şu anda ***Ho Chiminh*** *kentinde bulunuyor. Vietnam hükümeti, sorunun çözümünü gençlerin ABD'ye gitmelerinde görürken, gençlerin tümünü bir anda kabul etmeyi düşünmeyen ABD, bu konuda aşamalı bir plan uyguluyor. Amerikan yardım örgütleri, bugünkü tempoyla gençlerin tamamının ancak 1993 yılında ABD'ye ulaşacağını tahmin ediyorlar.* □

ABD
Reagan'la fotoğraf

3 Amerikalı genç, isteyen herkese ABD Başkanı ***Ronald Reagan****'la fotoğraf çektirme imkânı sunuyor.* ***John Lane, Kevin Darcey*** *ve* ***Joseph Nelson*** *isimli açıkgöz gençler, gerçeğe sadık kalarak mukavvadan yaptıkları "Reagan kopyası"ndan fotoğraf başına 5 dolar alıyorlar.* □

İNGİLTERE
Karakter tahlili

Grafoloji kursu gören 17 İngiliz firmasının personel şefleri, kime ait olduklarını bilmedikleri ***Winston Churchill, Arthur Scargill*** *ve* ***Kim Philby****'in yazılarını tahlil ettiler. Personel şefleri, eski İngiltere başbakanlarından Winston Churchill'in birinci sınıf bir lider, İngiltere Maden İşçileri Sendikası Başkanı Arthur Scargill'in şefleri tarafından sürekli gözaltında tutulması gereken bir insan olduğuna ve ünlü İngiliz ajan Kim Philby'nin çok zeki olduğuna, ancak bir casusun niteliklerine sahip olduğu için kendisine güvenlik alanında görev vermenin doğru olmayacağına karar verdiler.* □

ÇİN
Ehliyetsiz sürücüler

Çin'de motosiklet kullananların artmasıyla birlikte, trafik kazalarının da sayısı artıyor. Bu yılın ilk yarısında meydana gelen trafik kazalarında 325 kişi ölürken, 2 bin 600 kişi de yaralandı. Yapılan araştırmalara göre kazaların büyük bir bölümüne ehliyetsiz motosiklet sürücüleri yol açıyor. Geçen üç ay içinde sadece Pekin'de 6 bin ehliyetsiz motosiklet sürücüsünün olduğu tespit edildi. □

HAFTANIN KONUĞU

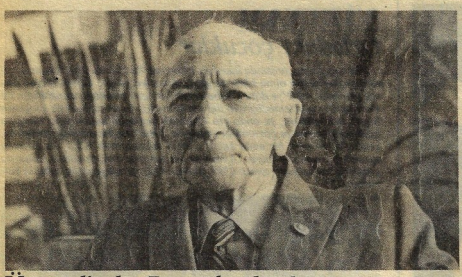

Üç padişah, 7 cumhurbaşkanı görmüş milletvekili Deniz:

Komünist falan deseler neyse çapkın diyorlar canım sıkılıyor

AHMET TAN

Galip Deniz, milletvekili olduğuna bin pişman. Bu politika işini başına sarana lanet okuyor. Ama bir taraftan da bugün hayatta ise, bunu milletvekili olmasına borçlu olduğunu belirtiyor.

"Politikaya falan hiç bulaşmadım. Ben çiftçi idim. Arazilerim vardı. İşimle gücümle uğraşıyordum. Bu yüzden vakit yoktu politikaya molitikaya. Ta ki.. şeye kadar. Hiç uğraşmadım."

— 12 Eylül'e kadar.

— Hayır.. Hayır..

— 6 Kasım seçimleri öncesine kadar.

"Olur mu?.. 1946'ya kadar politika ile hiç uğraşmadım."

— 1946'dan önce? İttihat Terakki'ye veya Terakkiperver Fırka falan.

"Hayır. O tarihte Demokrat Parti kuruluyordu. Ben de Gaziantep'te DP'nin teşkilatını kurdum. Sonra partide vazife aldım."

— Sonra...

"Sonra DP dağıtıldı. Adalet Partisi kuruldu. Orada vazife aldım. Yine Antep'de AP teşkilatını ben kurdum."

— Sonra..

"Sonra 1968 mi 69 mu ne, kızdım ayrıldım. Bu Demokratik Parti meselesi vardı. O zaman."

— Demokratik Parti'yi kurmadınız mı?

"Hayır hiç uğraşmadım uzun süre. Daha sonra 12 Eylül oldu. İlk MDP kuruluyordu. Yine Antep'te teşkilatı ben kurdum."

— Parti kurmak bir alışkanlık gibi olmuştu herhalde.

" İşi baştan yapmak iyidir."

— Peki niye ANAP veya HP değil de MDP'yi seçtiniz?

"İlk onlar ortaya çıktılar da ondan. Eğer öbürleri çıksa idi, kimbilir onlarla birlikte olurdum. Ne bileyim. Kısmet demek ki.."

— Daha önce mebus olmak falan istemediniz mi?

"Hayır dedim ya.. İşlerim vardı. Yalnız belediye meclisi ve il genel meclisi üyeliği yaptım bir zaman.."

— Peki seksen sene durdunuz da niye birden milletvekili olmaya karar verdiniz?

"Arkadaşlar beni il haysiyet divanına seçmişlerdi. Sonra niye aday olmuyorsun dediler. Olduk. Kısmetmiş. Mukaddes bir vazifedir diyerek kalktık geldik."

— Çok özel bir yeriniz var bu Meclisteki. Seksen bir yaşında eylemli siyasete atılmış bunda da başarı kazanmış, her politikacırüyası olan milletvekilliğini ele geçirmiş bir kişisiniz. Halinizden memnun musunuz?

"Vallah değilim. Hem de lanet okuyorum. Keşke gelmese idim."

— Neden? Ne kötülüğünü gördünüz?

"Bir defa yapayalnız kaldım. Benim hiç kimsem yok Ankara'da. Bir otel odasında kalıyorum. Üstüme başıma bakanım yok. Yalnız başına, aşçı dükkânlarında karnımı doyurursam doyuruyorum. Bir de Meclise gelip gidiyorum. O kadar."

— Kimseniz yok mu?

"Var, çocuklarım var. Ama hepsi toruna karıştılar. İstanbul'da, Antep'te oturuyorlar. Emekli oldular. Onlar da bana bakamaz ki."

— Ankara'da hiç hısım akraba yok mu, Arada kapısını çalacağınız?

"Vallah yoktur. Kime gidem? Otelde odamda oturuyorum. Ankara çok kötü imiş. Havası cigerlerimi söndürecek. Bak şu kollarıma, derilerim sallanmaya başladı. Etim kalmadı."

— Milletvekili olanlar kilo alıyor. Niye boğazınıza bakmıyorsunuz?

"Bu havalar, politikanın dırdırı iştah mı bıraktı. İnan 15 kilo falan verdim buraya gelell."

— Peki öyleyse istifa edip dönün memleketinize..

"Olmaz. Beddua ederler. Anama, ölmüş hanımıma söverler."

— O neden? Aksine dua etmezler mi? Bir kişiye şans kapısı açacaksınız, önümüzde ara seçimleri var. Bağımsız olarak istifa ederseniz önce **Turgut Özal** ve ANAP teşkilatı çok sevinir. Sizin yerinize ara seçimlerinde kendilerinden biri seçilecek diye..

"İstifa etmem. Edersem ara seçimleri yapılır, ertesi gün istifa ederim. Yerimi boş bırakmak istiyorum."

— Alacağınız maaşı kimse almasın, Hazine'ye fayda olsun diye mi?

"O da doğru. Bir de o faydası olur. Ama dedim ya. Bizim orda politika çok karışıktır. Partiler birbirine girerler. Herkes kanlı bıçaklı olur yerime seçilmek için. Bu arada da bana söver dururlar."

— Bu yüzden kimsesizliğe, Ankara'nın kirli havasına, otel köşelerine, aşçı dükkânlarına katlanacaksınız. Öyle mi?

"Ne yapalım? Kısmet böyle imiş demekki.."

— Peki MDP milletvekili idiniz. Niye istifa ettiniz? Parti içinde olmak yalnızlığınızı biraz giderirdi. Şimdi bağımsız olarak iyice yalnızlaştınız. Doğru bir karar mı ayrılmanız?

"Evet çok doğru. Bir defa ömrümü her gün daha doğrusu haftanın dört günü iki üç saat uzattım."

— Nasıl?

"Partide olsam, her sabah saat onda grup toplantısı var. İki üç saat sürüyor. Erkenden kalkıp Meclise gelmek lazım. Halbuki şimdi bağımsız oldum. Ne grup ne bir şey. Ömrüm uzadı. Sükunetten iyisi yoktur."

— Başkasının bir etkisi olmadı mı?

"Nerden biliyorsunuz? Oldu. Benimle birlikte seçilmiş bizim partiden Feyzullah Yıldırır. Önce o istifa etti. Sonra gitti geldi. Başımın etini yedi, istifa et diye.. Usandım artık."

Gazeteci olduğumuza arada bir sevinirdik de, "erkek gazetecilik" yüzünden mutluluk duyduğumuz ilk kez oluyordu. Bunun için Galip Dede'den biraz daha değişik bir vesile olabilirdi ama ne yapalım, bu da bizim mesleğin cilvesi.

Galip Dede, şimdiye dek, kaç anayasa değişikliğine tanık olduğunu anımsamıyor. Ancak İkinci Abdülhamit'in, İttihat Terakki'nin baskısı ile Kanun-u Esasi'yi yürürlüğe koyuşunu, daha sonra da Sultan Mehmet Reşat'ın "iktidara gelişini" hatırlayacak durumda.

Birinci Dünya Savaşı, Rusların Trabzon'u, Erzurum'u zaptı, İngilizler'in Kudüs'ü, Kerkük'ü elimizden almaları, Ulu Hakan'ın Beylerbeyi Sarayı'nda Sultan Reşat'ın Dolmabahçe'de vefatlarını, Vahdettin'in cülusunu biliyor. İngilizlerin gemisi ile memlekete veda ettiğini de...

İstiklal Savaşı'nda Burdur'da savaşmış. Meclis'te İstiklal madalyası taşıyan tek kişi olduğunu belirtiyor. **"Neden madalyanızı takmıyorsunuz?"** sorusunu **"fiyaka yapıyor falan derler"** diye yanıtlıyor.

Galip Dede, dile düşmekten öylesine korkuyor ki, benzetmek gibi olmasın, Başbakan Özal benzer korkunun onda birini duysa, değil Amerika'ya gitmek, yeni takım elbise giymek, Bilecik'in "bi"sini jandarmanın "jan"ını altı yıl ağzına almaz..

Galip Dede, ufacık tefecik, öyle ki genel kurulda oylamalarda önündeki sıralardan yana kaymasalar, el kaldırdığını bile belirlemek zor. Anlattığına göre, günün güne de eriyip gidiyor. Çok şükür ki, ara seçimlerine fazla kalmadı. Ertesi günü toplayıp çantasını, cennet vatanı **"Antep"**e yollanacak.

Dede, böylece bu geçiş dönemi parlamentosunun "makus talihi"nin değişmesine izin vermeyecek. Bilindiği gibi, Meclis 6 Kasım seçimlerinde adayların kesinleşmesinden sonraki bir vefat nedeni ile 399 olarak açılmıştı. Önümüzdeki ara seçimleri de, arada başka ölümler nedeni ile daha da azalan sayıyı 400'e çıkarmak için yapılacak. Ancak Galip Dede'nin bir ahdı olmalı ki buna izin vermeyecek.

Dede, kayıtlara göre 1902 doğumlu. Ancak, eski partisinden arkadaşları Dede'nin "yüzü devirdiği" inancında. Bu yüz yıllık birikimi "kâğıda dökmeyi düşünüyor mu?"

"Nasıl yani?"

— Anılarımızı falan yazmak..?

"Yok.. Uğraşamam ben. Kendimi çok yalnız hissediyorum. Kaldı ki, otel odasında yazmak çizmekle uğraşılır mı?

Dedenin konuşması, ifadesi çok düzgün. Ancak zaman zaman şivesi çok keskinleşiyor. Bunu önemli politikacılar gibi, kasten mi yapıyor yoksa, dalgınlıktan mı, anlamak zor.

Dede'ye eski partisindeki gelişmelerle ilgili soru soruyoruz. Fazla ilgili olmadığını söylüyor.

— Nasıl olmazsınız. 1946'dan beri içindesiniz işin. Sağın birleşmesi ilgilendir mi yor mu sizi?

"Valla. Şimdi herşey bulanık. Her saat başı bir şey olabilir. Ben bir saat sonrasını bile tahmin edemem. Malum değil."

— 6 Kasım'da da belli değildi. Herkes gibi siz de iktidar olacağınızı umuyordunuz.

"He vallah, öyle."

— Sunalp Paşa'nın başbakan olamayışına üzüldünüz mü?

"Bekliyorduk tabii. Ama olmadı."

— Yani hatır için.

"Evet öyle. Yoksa ben partimden ayrıldığıma memnun değilim."

— Peki dönün yine...

"Olmaz artık. Böylesi de iyi. Kısmete razı olmak lazım."

— Peki milletvekilliğinden şikâyetiniz Ankara'nın kirliliği ile yalnızlığınız yüzünden mi sadece?

"Asıl şikâyetim şu. Benim hanımım on beş sene önce sizlere ömür. Bu on beş yılda ben metres tutmadım. Randevuevine gitmedim. Kimsenin hanımına kızına söz atmadım. Bir suiniyet beslemedim. Ama buraya geldim. Bana çapkınlık yapıyor diye laf çıkardılar.

— Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. Sizin bir vukuatınızı falan gördüler herhalde..

"Vukuat falan yok. Bazı hanımlarla Meclis lokantasında yemek yedim. Benden iş istemeye gelmişlerdi. Bunu kötüye yorumladılar."

— Başka olaylar da var sanırım. Şu üç genç kıza ev almanız.

"Yok o başka iş. Onu hiç sorma. Ben çapkınlık yapar mıyım. Ben hacıyım bir kere. Çapkın diyeceklerine, komünist deseler daha iyi."

— İslamiyette, fazla hanımlılık sünnet değil mi?

"Evet ama meşru olmak şartı ile."

— Siz de meşruiyete dökün öyleyse.

"Nasıl dökersin? Benimle evlenmek isteyen, benim ölmemi isteyecek."

Galip Deniz'i eski parti yetkilileri dahil, herkes **"Galip Dede"** diye anıyor. Dede ile, muhalefet kulisinde toplantı çağrı zilleri, kapalı devre televizyonun gürültüsü, birbirlerine kendi kanatlarının övgen Halkçı Parti milletvekillerinin bağrış çağrışı arasında konuştuk.

Bir başka yerde konuşmaya razı olmadı. Adına tahsis edilen odasını çok uzak bulduğunu söyledi. Oraya iki üç ayda bir uğrayıp mektup falan varsa alıyormuş, o kadar. Gidecek, otelinden başka bir yer de bilmiyormuş. Zaten ayakları da ağrıyormuş. Bu nedenle, kulisin gürültü patırtısı içinde konuşmak ehveni ser geldi.

Söze başlarken, **"Bu çapkınlık iftiraları yüzünden"** samimi bir de itirafta bulundu; **"Eğer** dedi, **"Hanım gazeteci olsaydınız, sizinle konuşmazdım."**

— Vetolar mı neden oldu?

"Öbür partilere de veto oldu. Anavatanda veto yedi. Ama oldu. Demek Allah istemedi MDP'yi. Herşey Allah'ın elinde."

— Öyleyse Sayın Özal Allah'a kendisini Sayın Sunalp'ten daha fazla sevdirmiş..

"He ya.. Ama bir şey daha var. Özal Allah'ın kendisine yaptığı yardımı unuttu. Kendi bildiğini okuyor.

— Nasıl yani?

"Şu pahalılığa baksana. Can mı dayanır buna."

— Peki milletvekili maaşınız yetmiyor mu size?

"Vallaha yetmiyor. Otele, yemeğe, vasıtaya. Elimde birşey kalmıyor. Bir canım ben. Kendi kendimi geçindiremiyorum.

— Otele kaç lira veriyorsunuz?

"Günde üç bin iki yüz lira. Başka masrafım yok. İçki yok. Kumar oynamam. Çigarayı bıraktım.

— Eskiden var mı idi?

"Hepsi vardı. Cin, viski, rakı.. Tonlar oldu içtiğim. Ama hepsinden hevesimi aldım. Allah affetsin.

— Bu yeni yapılan mebus evlerine taşınırsanız masrafınız azalır.

"Oraya gitmeyeceğim. Ne yapayım Allah'ın dağında. Arabam yok. Olsa kim sürecek? Hem merdivenlerle dolu imiş o evler..

— Seçmenlerden mektup aldığınız oluyor mu?

"Geliyor. Hepsi para istiyor. Yardım istiyorlar. Evleneceğim diyorlar. Arada gönderiyorum. Beş on bin lira falan olursa. Ötekileri yırtıp atıyorum."

— Seçmenler iş, tayin falan için şahsen başvuruyor mu?

"Bizde iş falan yok. Gitsinler öteki tarafa. Anavatan'a. İş orada. Bizde iş miş yok."

— Peki, bu Meclis'te en çok hükümet görmüş, en fazla başbakan, hatta sadrazam görmüş bir milletvekilisiniz. Sait Halim Paşa'dan Damat Ferit Paşa kabinelerine kadar. Özal'ı nasıl değerlendiriyorsunuz?

"Özal belki siyasette tecrübeli ama ortalığı pahalılıktan kavuruyor. Bu fakir fukaraya geçim sıkıntısı, ateşten gömlek. Buna bir çare bulmazsa hiç bir şeye yaramaz."

— Enflasyon lafını ilk defa ne zaman duyduğunuzu hatırlıyor musunuz?

"Valla daha beş on sene oldu duyalı. Bizim zamanımızda yoktu böyle bir şey. Yalnız duyardık. Yunanistan'da, Almanya'da bir file dolusu kâğıt para ile lokantaya gidilir, karımı doyurduktan sonra fileyi başaltır çıkarmışsın. Bizim bu gidiş de o gidiş."

— Mali durumunuz nasıl?

"Çok şükür, iyidir. Ama herşeyi satıp çekildim. 12 Eylül'den önce, eşkıyaya, anarşi sarmışlı arazilerimi. Satıp kurtuldum. Bugünkü para ile zararım bir milyarın üzerinde."

— Ne kadar servetiniz var?

"Bereket versin. İyidir."

— Kaç paranız?

"Fena değildir.."

— Sizin üç hanım kıza ev almanız konusunun sahi nedir?

"Hiç açma o konuyu. Mahvettiler beni."

— Nasıl oldu anlatın. Belki başkasına da ibret olur.

"Dün mahkemem vardı, o kızlarla. Allah belalarını versin."

— Kimdi onlar, nasıl tanıştınız?

"Bir perdeci dükkânında tanıdım. Onlara yardımcı olmak istedim. Ben de yalnızdım. Üç kızkardeşmiş. Soyadları Karaduman. Takıma ad kullanıyorlar. Bana da bakarlar diye bir daire aldım, hep beraber oturuyorduk. Bana her akşam baklava yediriyorlardı. Yemek pişiriyorlardı. O günlerde çok yorgunluk ve uykulu hissederdim kendimi.. Mecliste oturduğum yerde uyuklardım."

— Bu hep beraber oturma belki sağlığınıza uygun düşmemişti.

"Valla bilmem. Sonra iş anlaşıldı. Bana uyku ilacı yediriyormiş. Yemeğe, baklavaya ilaç karıştırırlarmış. Ben gece gündüz sarhoş gibi gezerdim. Benim elimdeki avucumdaki parayı hep çekiyorlardı. Bir gün yine baklava yedirdiler. Eve geldim ve bir şey bilmiyorum. Sonra bana evden çık git dediler. Nasıl olur dedim. Biz evi sattık. Sen bize vekalet verdin ya dediler. Ben vekalet ne vermemiştim. Elimden almışlar demek ki. On beş milyonluk daire gitti. Şimdi mahkemedeyiz. Beni belki de öldüreceklerdi. Sonra babaları da ortaya çıktı. Bana bıçak çektiler."

— Polise gitmediniz mi?

"Gitsen ne olacak, iş işten geçmişti. Belki de beni öldüreceklerdi. Ama milletvekili öldürmenin idam olduğunu biliyorlar. O yüzden vazgeçtiler."

— Bakın bir de milletvekili olmaktan şikâyetçisiniz. Hayatımızı milletvekili olmaya borçlusunuz. Sade vatandaş olsa idiniz şimdi, rahmetli idiniz demek ki.

"Doğru, beni mebus olmak kurtardı. Neyse. Yirmi yirmi beş milyon da öyle gitti."

Adları ne idi kızların?

"Ne bileyim kız olup olmadıklarını. Ebe değilim ki muayene edeyim. Olsa idim muayene ederdim."

— Adları?

"Biri Alev.. Ötekiler, şurda yazılı idi."

— Peki onlara acıdım diyorsunuz. Üç kız yerine üç delikanlı çıksa idi karşınıza. Yine onlara da daire alır mı idiniz?

"Ama onlar bana hizmet edeceklerdi."

— Demirel'i izliyor musunuz?

"Demirel beni çok iyi tanır. Galip Deniz deyin, hatırlar beni."

— Demirel'i nasıl buluyorsunuz? Özal'dan iyi midir? Sizin teraziniz Osmanlı terazisi sayılır..

"Valla ikisi de değerlidir. Herkesin iyi hususiyetleri vardır. Politikada kimseye iyi kötü demeyeceksin. Hasım kazanmayacaksın. Ne olur ne olmaz. İyi diyeceksin.

Galip Dede'nin niyeti bozuk. **"Çekip gideceğim Antep'e"** diyor. Bir taraftan da hem Doğru Yol'un kapısını açık tutuyor, hem de Özal'ın izini sürme şansını sıfırlamak istemiyor. Üç padişah, yedi cumhurbaşkanı görmüş olmak, elbette Galip Dede'ye bazı özellikler kazandırmış. "Kızlar" ile ilgili derin ayrıntıya girince de, servetinin miktarının ne olduğunu sorunca da, Sunalp ile Özal'ı kıyaslamaya kalkınca, uyguladığı formül gibi.

Formülü hem de Arapça ifade ediyor (essükût-i ahsen - sessizlik güzeldir)..

Dede'yi kulisin gürültüsü içinde bırakıp ayrılıyoruz.

Kızılay Cemiyeti 100. kuruluş yılını kutlarken, cemiyetin temelini oluşturan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin 1914 yılında yayımladığı bir bildiriyi sunuyoruz.

Hilal-i Ahmer'i unutmayınız

Vatandaş, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ni tanıyorsun, değil mi? Vaktiyle bazı gayyur ve hamiyetli Osmanlıların mesâisiyle teşekkül eden bu cemiyet yaşayamamış idi. 1313 [1897] Yunan Muharebesinde de bir küçük hayat eseri gösterdiyse de tekrar söndü. Ancak Meşrutiyet'ten sonra 1327 [1911] senesinde yeniden tesis ve ihya olundu. Demek henüz üç buçuk senelik bir hayata maliktir. Öyle iken Trablus Muharebesinde vatanın dûr ve mağdur bir köşesine kadar heyetler göndererek binlerce yaralı ve hasta tedavi etti. Onu takip eden Balkan Harbinde ise dünyanın bütün Salîb'i Ahmet'lerinin tarihlerinde hemen emsali görülmemiş bir nisbette yararlık gösterdi. İki yüz bin lira sarfıyla elli altmış bin hasta asker ve muhacir tedavi etti. A'zâsı, hekimleri, memurları geceli gündüzlü çalıştı. O felâket günlerinin kanları ve acıları içinde her tarafa şifa, teselli dağıttı. Senin ve uzak yakın yerlerdeki kan ve din kardeşlerinle insaniyetli bazı ecnebilerin verdikleri paralarla çoğalan sermayesinin mühim bir kısmını bu uğurda sarf etti.

Şimdi yine dünya en kanlı günlerini yaşamağa başladı. Askerler hudut başlarına koşuyor. Hilâl-i Ahmer de vazifesinin başındadır. İnsafsız bir hastalık gibi Avrupa'nın her tarafına sirayet eden bu muharebe belki devletimizi de mevcudiyet ve hayatını muhafaza için çarpışmağa mecbur edecek. Avrupa ve dünya öyle bir vaziyette ki, bu muharebede hariçteki kardeşlerimiz de bize geçen seferki gibi yardım edemeyecek. Hilâl-i Ahmer'e yaşamak ve çalışmak kudretlerini veren menbalardan bu sefer belki hiçbir şey alamayacağız. Hariçteki İslam ve Türk âmillerinden gelen yüz binlerce liralar belki bu sefer gelmeyecek. Fakat sen, Türk, Müslüman, Osmanlı vatandaş! Sen varsın, yaşıyorsun. Avrupa'da her devletin varlığını muhafaza için canını dişine takarak meydana atıldığı bu hengâmede iki büyük harpten feläketzede ve yorgun çıkan senin devletin, şeref ve hayatı için bir üçüncüsüne hazırlanırken sen kayıtsız duramazsın. Yarın öbürgün bir kere silah patlarsa her taraftan akın akın yaralılar gelecek. Hilâl-i Ahmer'in yumuşak yatakları, müşfik elleri ve şifakâr ilâçları hazırlamıyor.

Bunlara hep para lâzım. Sefil ve hasis bir ma'den olan altın ve gümüş ancak fazilet ve insaniyete ait işlerde kullanılmakla kıymet kazanır. Sen de kesenin ağzını aç, vatan için hudutlarda göğüs gererken yaralanan babalarına, kardeşlerine, çocuklarına deva ve hayat hazırlayanlara yardım et. Bu yardımın için anavatan ve büyük insaniyet seni tebcil eder.

Vatana Muhabbet (sevgi), Mecruhine Muavenet (yaralılara yardım), Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumisi İstanbul 25 Kânunusani 329 (7 Şubat 1914) ve Nigâr bint-i Osman imzalı bir şiiri üzerinde taşıyan bir propaganda kartı.

Hilâl-i Ahmer'e senede yalnız bir lira, hatta bir mecidiye, hatta on kuruş vermekle onun a'zası olursun. Senede bir lira verirsen günde (12) paradan daha az! Bir mecidiye verirsen (4) paradan, on kuruş verirsen (2) paradan daha az! İnsaf et, bunun on misilini israf etmediğin hangi gün var? Düşün ki senin on misilini hiç düşünmeyerek bezl ve israf ettiğin bu cüz'i paralar ile bir yaraya bakılacak, onu bir hamiyet nişanı gibi taşıyacak göğüs iyileşerek yeniden vatanın için döğüşmeye hazırlanacak. Sen vatanına bir asker daha kazandıracaksın. Her gün bir bardak su eksik iç, bir lokma ekmek eksik ye, bir küçük zevkini feda et. Ondan birikecek parayı getir, Hilâl-i Ahmer'e ver. Allah senden razı, kul sana hayran olur.

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ne senede bir lira verenler a'zây-ı âmîle, bir mecidiye veya on kuruş verenler a'zây-ı muavine meyanına kayd olunurlar. A'zây-ı âmile Hilâl-i Ahmer Meclis-i Umumisinde sahib-i reydir.

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti A'zâyı ..... liğini kabul ile senevî ..... itasını taahhüt eylerim.

Vazıh İsim .....

Adres .....

fi 330 [1914]

عثمانلی هلال احمر جمعیتی

Birinci Dünya Savaşı'nın başında (biz henüz savaşa girmeden) KIZILAY'dan bir çağrı:

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hilâl-i Ahmer'i Unutmayınız

İlk kurucularının hayaline bile sığamayacak bir gelişme ile Daimler-Benz firması, Federal Almanya'nın ünlü firmalarını bir bir çatısı altında topluyor.

Almanya üstünde Mercedes yıldızı

ULYA ÜÇER

KÖLN — "Para parayı çeker" diye bir söz vardır. Marksist terminolojideki karşılığı **"sermayenin tekelleşmesi."** Almanya'nın ünlü **Daimler Benz,** bilinen adıyla Mercedes Benz firmasının son 1 yılı, bu durumu en mükemmel ders niteliğinde ortaya koyuyor.

Yıllık 43.5 milyar mark cirolu Daimler Benz, 1985 başında önce 680 milyon mark ödedi ve Münih'teki motor ve türbin fabrikası MTU'yu satın aldı. İlkbaharda ikinci kez atağa geçti. Bu kez 500 milyon marka uzay ve havacılık teknolojisinin öncülerinden Dornier firmasının % 65.5 hissesini elde etti. Ekim ayı içinde 99 yıllık Daimler, Alman endüstrisinin bir başka büyük ismini, 100 yıllık AEG'yi kontrolüne geçirdi. Almanya tarihinin en büyük füzyonu olarak tanımlanan bu adımla, Stutgartli otomobil firması Daimler Benz, ürünleri Airbus ve Tornado'dan tutun elektrikli diş fırçasına kadar uzanan bir dev haline geldi. Böylece Daimler, Almanya'nın en büyük 5 endüstrili tröstü arasına girdi, silah üretiminde önemli bir yere sahip oldu.

Karl Benz — İlk imtiyaz.

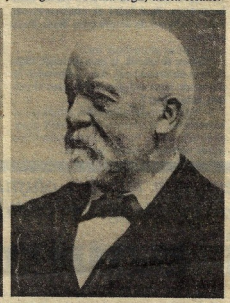

Gottlieb Daimler — Benz'in ardında.

Daimler'in sermayesinin tamamını elinde tuttuğu MTU'nun yıllık cirosunun yarıdan fazlası askeri alanda. MTU (Motoren und Turbinen Union) Boeing, Airbus, Alpha-jet, Tornado gibi sivil ve askeri uçaklar için türbin üretiyor, ayrıca gemi motoru, lokomotif, tank ve denizaltı yapıyor. Yaklaşık 2 milyar cirolu Dornier ise uçak sanayii öncülerinden. Alpha-jet, Airbus, mayın ve uzay uydusu üretiyor. AWACS'a katkısı var, ayrıca Spacelab ve Ariane uzay projelerinin belli bölümlerini üstlenmekte. Bu firmanın da yarı cirosu silah üretiminden.

AEG'ye gelince, batta batacak beklentisiyle geçen son krizli yıllarına rağmen hâlâ dünyanın önde gelen elektronik firmalarından biri. Biz sıradan ölümlüler, AEG'yi radyosundan, çamaşır makinesinden televizyonundan tanıyoruz, oysa endüstri robotları, torpidoları ve füze sevk sistemleri de ünlü. 11 milyarlık yıllık cirosunun % 20'den fazlası askeri alana dayanıyor. Daimler, AEG'nin yarıdan fazla hisseleri karşılığı 1.6 milyar markı gözden ve kasadan çıkardı.

AEG'nin alınmasıyla şimdilik tamamlanmış görünen bu büyük holdingleşme, ekonomi çevreleri dışına taşıp tüm Alman kamuoyunun dikkat kesilmesine neden oldu. Bu dikkatin nedeni ise, açılması beklenen yeni ufuklar. Yalnız Almanya'nın değil, Avrupa'nın en sağlam firması sayılan Daimler Benz'in güçlü mali çatısı altında her biri kendi dalında öncü bu işletmelerin Amerikan ve Japon endüstrisiyle yarışır, hatta onlara meydan okuyabilir duruma geleceği ümitleri besleniyor.

Umutların odaklaştığı isim Daimler Benz, uluslararası alanda daha çok Mercedes adıyla tanınıyor. Mercedes adı, bir yakıştırma yapmak gerekirse Alman sanayiinin gururu. Firma değil, adeta efsane. Birçokları için dünyanın en iyi otomobillerini üreten firma. **"Amerika dünyanın en gelişmiş bilgisayarlarını, Japonya da en iyi chipslerini (mikro işlemcilerini) üretiyor olabilir. Ama Mercedes Benz var oldukça, yeryüzünün en mükemmel otomobil üreticisi Almanlardır."** İsviçre gazetesi **Neue Zürcher,** bir yorumunda böyle diyor.

Gerçekten de Mercedes, otomobil deyince akla gelen ilk isim. Ulaşım aracından öte bir çağrışımı var. Taşıt konforunun simgesi, otomobil değil, adeta bir kutu. Sınıf, sınır, ideoloji tanımadan herkesin beğenisini kazanan bir ürün. Alman İmparatoru II. Wilhelm de Mercedes kullanmış, Diktatör Hitler de. Bugün Papa'nın makam arabası bir Mercedes, Üçüncü Dünya'nın ünlü devrimcisi **Fidel Castro'**nunki de. Eski SSCB Devlet Başkanı **Brejnev,** Almanya'yı ziyaret ettiği zaman en az Doğu-Batı anlaşması kadar kendisine hediye edilen Mercedes otomobile sevinmişti.

En oturaklı, en konforlu, en dayanıklı, tekniği en gelişmiş olanı gibi birçok süper özelliği toplayan Mercedes'in karşısına öteki ülkeler lüks Limousin sınıfından Rolls Royce, Jaguar ve Cadillac ile çıkıyorlar. Hepsi de prestiji olan marka, ama hiçbiri Mercedes gibi yaygın değil. Gerçi bütün tipleri lüks kategoriden sayılmıyor, ama bunca yaygınlığa karşın itibarından bir şey yitirmeyen tek marka herhalde Mercedes. Mercedes, sürüm açısından Alman iç piyasasında Volkswagen ve Opel'den sonra üçüncü sırada geliyor. Geçen yılın resmen açıklanan kârı 1.1 milyar mark. Yılda 3 milyar markla Avrupa'nın en fazla vergi ödeyen kuruluşu. Geçen yıl sonunda, büyük firma alımlarına girişmeden önce yatırım rezervleri 9.5 milyarı buluyordu. Yıllardır tüm Alman piyasasını çalkalayan krizden etkilendiği söylenemez, aksine satışlarında artış var. Almanya içinde ve öteki ülkelerdeki temsilciliklerinde ve fabrikalarında toplam 200 bine yakın insan çalıştırıyor. Personel çıkarttığı şimdiye dek hiç duyulmamış. Hatta 1930'lara kadar, Daimler Benz'de çalışmanın, Almanya'da devlet memurluğu kadar garantili bir iş sayıldığı söyleniyor. Öte yandan bu koşullar çalışanlarının örgütlenmesini engellememiş. Sendika verilerine göre her 10 Daimler işçisinden 9'u sendikalı. Sendikalı, ama işletmeye bağlılar. Personelin % 30'u 20 yılı aşkındır Daimler'de çalışıyor. Birçoğu aynı aileden bu firmaya giren üçüncü kuşak. Yönetim Kurulu Başkanı **Breitschwerdt,** 25 yaşında üniversiteyi bitirir bitirmez Mercedes'te çalışmaya başlamış. O günden bu yana iş değiştirmemiş. Yönetim kurulunun aktif üyelerinden **Niefer** ise Mercedes'te çırak işçi olarak başlamış işe. Sonradan mühendis okulunu bitirmiş ve bugünkü görevine kadar yükselmiş. Koşullar adeta bir Japon firmasını anımsatıyor.

Daimler Benz'in genel mali yöneticisi **Eduard Reuter,** firmanın doruğundaki kişilerin arasında klasik aydın tipinin en uyanı. Eduard Reuter, eski Berlin Belediye Başkanı **Ernst Reuter'**in oğlu. Çocukluğu Hitler Almanya'sından kaçan anne ve babasıyla birlikte Türkiye'de geçmiş. Sosyal demokrat Reuter'e göre **"Çıkan ürün iyi, işletme aksamasız olunca gerisi kendiliğinden geliyor."** Kendiliğinden geldiği belirtilen şey ise son sermaye katılımlarıyla Daimler Benz'in devleşmesi, Mercedes yıldızının gitgide parlaması.

Almanya'nın kuşkusuz en tanınmış ve en başarılı firmalarının başında gelen Daimler Benz'in tarihi neredeyse yüz yıl öncesine dayanıyor. Yüzüncü kuruluş yıldönümü firma önümüzdeki ocak ayında kutlayacak. Bu yüzyıl boyunca Daimler hep otomobil üretti. Yeryüzünde başka hiçbir firmanın adı Mercedes Benz kadar otomobille özdeşleşmedi.

Firmanın tarihi 29 Ocak 1886 günü Mannheimlı **Karl Benz'**in imparatorluk patent dairesine başvurarak ilk otomobilin imtiyazını almasıyla başladı. Bir süre sonra Stuttgartlı mühendis **Gottlieb Daimler,** onu izledi. Arşiv resimleri, Benz'in imalatı ilk otomobilin bugünkü motorlu arabalardan çok üç tekerlekli bir faytona benzediğini gösteriyor. Bu araç tek silindirliydi ve bir beygir gücünde bile değildi. Zamanın yeni buluşlara açık çevreleri otomobile parlak bir gelecek öngördüler, ama Karl Benz ilk otomobilini satana dek iki yıl bekledi. Otomobil denen icat daha sonra da öyle kolay tutmadı. Kayıtlarda Karl Benz'in olsun, Gottlieb Daimler'in olsun, 1900'ların ilk yıllarında bile araçlarıyla köylerden geçerken taşlandıkları, üzerine at pisliği atıldığı belirtiliyor. Sonra ilk büyük satışı gerçekleştirebilen Daimler oluyor. Satışı sağlayan ise Avrupa sosyetesiyle içli dışlı bir Avusturyalı tüccar. İlk büyük sipariş 500.000 altın karşılığı 36 adet Daimler otomobil. Bugüne dek Daimler ve Benz'den ayrılmayan Mercedes adı da bu haturlı müşteri Avusturyalı tüccardan kaynaklanıyor. Tüccar, Daimler'in otomobillerini, kızı Mercedes'in adıyla Fransa'da pazarlamak imtiyazını alıyor. İsim tuttuğu için önce Daimler'in otomobilleri Daimler, Benz'le birleştikten sonra da ortak ürün otomobiller, dünyaya bu adla yayılıyor.

Benz ve Daimler firmalarının birleşme si ekonomik buhranın ilk belirtilerinin başladığı yıllarda, 1924'te. O tarihte ne Gottlieb Daimler hayatta, ne de Karl Benz. Hatta 2 buluşçunun birbirleriyle hiç tanışmadıkları kaydediliyor. 1924'teki ilk ortaklığı birkaç yıl sonra Daimler Benz Anonim Şirketi adı altındaki kesin bütünleşme izliyor. Firma tarafından üretilen otomobiller, otobüsler, kamyonlar, o günden bu yana Mercedes Benz adıyla satılıyor, alameti (simgesi), Daimler'in eski firma amblemi üç köşeli yıldız oluyor. Üç köşeli Mercedes yıldızı, son füzyonlarla bugün başka firmaların da üzerinde parlamakta ne Daimler'in ne de Benz'in hayaline sığacak ölçüde yükselmekte. □

Benz'in ilk ürettiği araba üç tekerlekli bir faytona benziyordu ve motor gücü yarım beygir gücünde bile değildi.

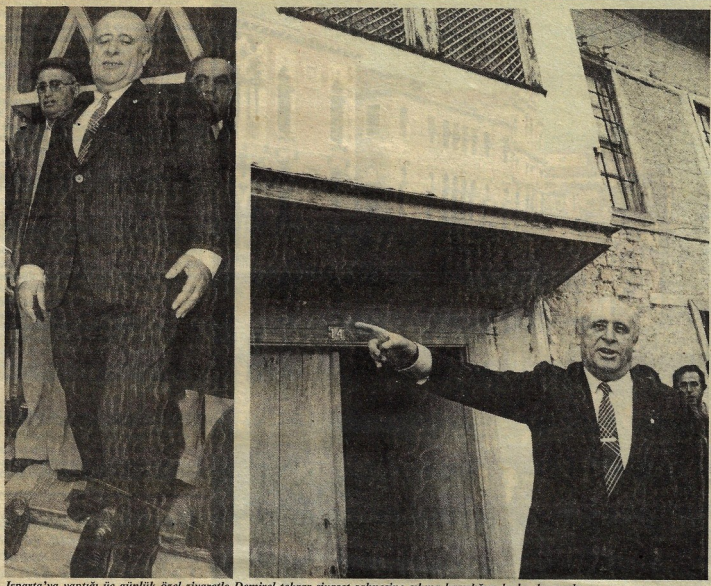

Isparta'ya yaptığı üç günlük özel ziyaretle Demirel tekrar siyaset sahnesine çıkma hazırlığını hızlandırıyordu.

Demirel'in dönüşü

CANAN YAZGANGİL

"Sizi daha önce de görmek isterdim. Ama her şeyin bir vakti saati var. Devir dönüyor, dolaşıyor, vakti geliyor."

Süleyman Demirel, Isparta'da yüzünü görmek için birbirini çiğneyen, **"Başbakan Demirel" "Kurtar bizi Özal'dan"**dan diye ellerine sarılan hemşerilerine böyle seslenıyordu. Yasaklı olduğu süre içinde gazeteler aracılığıyla çok özenle seçilmiş konulardan ara sıra görüşlerini açıklayan Demirel, bu kez baba ocağında doğrudan halkın karşısına çıkıyordu. 'Devir dönmüş, vakit gelmiş' miydi?

Üç günlük Isparta gezisine çıkarken Demirel, **"Bu özel bir gezi, hemşerilerimi özledim"** diyordu, ama Dinar ve Keçiborlu'daki karşılamalar gezinin pek de öyle "özel" olmadığını ortaya koyuyordu. 1946'ları anımsatan **"Yeter artık söz milletindir"** pankartıyla karşılanan Demirel, 2.5 kilometrelik bir araba konvoyuyla Isparta'ya tıpkı eski günlerdeki gibi giriyordu.

Özlenen herhalde siyasi dostlardı, politikaydı.

Süleyman Demirel'in belki de gençlik yıllarının tanığı ihtiyarlar, **"Çoban Sülü"**yü babalarından dinlemiş çocuklar, kadınlar, DYP'li yöneticileri tarafından çembere alınmış Demirel'e ulaşabilmek için birbirlerini çiğniyorlardı.

Isparta'da ilk günün akşamı, ANAP'lı belediyenin sağladığı düğün salonunda tüm Ispartalılara açık olarak verilen yemekte, yakalarında DYP rozeti taşıyan kalabalığın **"Demirel nerede biz oradayız"** sloganlarıyla Demirel beş yıllık aradan sonra yeniden mikrofonu eline alıyordu:

"Madem ki Demirel nerede biz oradayız diyorsunuz, Demirel'in nerede olduğunu söyleyeyim. Demirel, Türkiye'nin ve Türk milletinin hizmetindedir."

Demirel, yemekten hemen sonra kardeşi **Şevket Demirel**'in evinde gazetecilerle düzenlediği basın toplantısında, **"Türkiye'de siyaseti yasaklayan hiçbir kanun yoktur. Benim ne Türkiye meselelerini düşünmem aziz bir haktır. Bir gün gelir herkese lazım olur."**

"Eyi misiniz?"

Demirel, Isparta Ticaret Odası'nda verilen yemekten sonra, yine eski günlerdeki gibi esnaf temsilcilerini toplayıp soruyordu:

"Ben hepinizin halini, hatırını sormak istedim, ne hal içindesiniz, nasılsınız? Eyi misiniz? Sizden dinleyelim bakalım, nassınız?"

"Çamur içindeyiz çamur" sesleri arasında, ANAP'lı olduğu halde Demirel'in ha-

Üç günlük Isparta gezisi süresince halkın arasına girerek nabız yoklayan Demirel, kendisine gösterilen ilgiden memnun ve morali düzelmiş olarak ayrıldı. Önümüzdeki günlerde yurdun diğer bölgelerinde "Özel ziyaretleri"yle gene halkın karşısında olacak.

yasaktır, ne de konuşmam yasaktır" diyerek, beş yıllık suskunluk dönemini kendi adına ortadan kaldırıyordu.

Anayasa, demokrasi, siyasi yasaklar konularında, daha çok hiç kimseyi hedeflemediğini vurgulayarak genel ilkeler ortaya koymaya çalışan Demirel, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in **"vatan hainliği"** suçlaması ile ilgili bir soru üzerine eleştirilerini şöyle yönelttiyordu:

"Fikri söylemek başka, suçlamak başka şeydir. Suçladığınız zaman suçlanana savunma hakkı tanımalısınız. Savunma hakkı tırını kıramayarak mikrofona gelen Isparta Esnaf Dernekleri Başkanı **Tevfik Önem**, Özal'ı küstürmemek için "özenle" seçtiği kelimelerle anlatıyordu:

"Esnaf kesimi bir bunalıma girmiştir. Esnafımız maalesef sabah dükkânını açarken, acaba akşam eve ekmek götürebilecek miyim endişesi içindedir. İki yıldır sanayi çarşımızda yeni dükkân açılmıyor. Her gün bir iki arkadaşımız dükkânını kapatıp terk etmektedir. Bugünkü şartlar devam ettikçe de esnafın yeni dükkân açması mümkün değildir."

Demirel, **"Başka konuşmak isteyen var mı?"** diye soruyor, **Turhan Canseven** söz alıyor:

"Esnafın yüzde 60'ı bugün dükkânını kapatıp devlet dairesinde memur olmaya razıdır, eğer iş bulabilirse tabii."

Şoförler Derneği Başkanı **Mehmet Aybatlı** daha da sıkıntılı:

"12 Eylül'den bu yana esnaf bunalım içindedir. Biz hiç bu kadar sıkıntıya girmedik. Endişemiz bugünkü politikacıların tecrübesiz ve bilinçsiz olmalarıdır. Sizin döneminizde ne kazandıysak onları yiyoruz. İnsanı gayri meşru yollardan kazanç sağlamaya itiyorlar. Biz böyle söylediğimizde politika yapıyorsunuz diyorlar. 12 Eylül'e karşı mı geliyorsunuz diyorlar. Kimse zannetmesin ki politika yapıyoruz, biz bu meseleleri düzeltecek idareci arıyoruz."

Demirel, esnafı sabırla dinliyor, sonra da kükrüyor:

"Derdini söylemeyen çare bulamaz. Derdinizi söylerken politika yapmış olsanız ne lazım gelir? Politika veba mı? Cüzam mı? Kolera mı? Ne derlerse desinler, hakkınıza hukukunuza sahip çıkın. Meşru zeminlerde hakkınızı arayın."

Demirel daha sonra düzenlediği basın toplantısında da, **"Nasılsınız diyorum korkarak cevap veriyorlar. Dağa taşa korku sinmiştir"** diyerek halkı konuşmaya, politika yapmaya çağırıyordu:

"Vatandaş derdini anlatınca, Türkiye'yi 12 Eylül'e götürmek mi istiyorsun, deniyor. Sık sık 12 Eylül'e geri mi dönmek istiyorsunuz sözü tekrarlanıyorsa, bu ortaya konan sorunun cevabının çok iyi bilinmemesinden olsa gerek. Kimsenin kan istiyoruz demesi mümkün mü? Hak, hukuk, ekmek, hürriyet, güvenlik hepsini istiyoruz. Bunlardan hangisini istiyorsun denilmesi abestir. Deveye sormuşlar engini mi seversin, yokuşu mu? Bunun düzü yok mu demiş."

Demirel'in Isparta'da olduğu süre içerisinde kaldığı Şevket Demirel'in evi eski politikacılarla, DYP'lilerle dolup taşıyordu. Demirel, köy gezmeleri, baraj, yol, sulama kanalları gibi çoğunun temelini kendisinin attığı altyapı projelerinin denetlemeleri sonrasında kalan süreyi politikaya ayırıyordu. Isparta'ya komşu Burdur DYP il örgütü, gerek parti içi, gerek genel politik sorunlar ile ilgili "bir bilen"den görüş alıyordu.

— Yaklaşan 1986 ara seçimlerinde ne yapılacaktı?

— DYP içindeki Yazarcı kadro ile çekişme nasıl giderilecekti?

— DYP'nin etkinliği nasıl sağlanabilirdi?

Demirel'in kendisine akıl danışmaya gelen herkese söylediği ise özetle şöyleydi:

"Ümidinizi kaybetmeyin. Bir aydınlık kapı mutlaka açılacaktır. Birbirinizi kırmayın, birlik ve bütünlüğünüzü koruyun."

Demirel, halkın katkılarıyla yıllardır yapım çalışmaları sürdürülen Isparta'yı Antalya'ya bağlayan Dereboğazı yolunda açılan tünellerin girişinde konvoyu durdurup gazetecilere poz veriyordu. Demirel'in tünelin başında **"Işık görünüyor, ama tüneller çok. Bir daha var, bir daha var"** derken çevresindekilere sabırlı olmayı öğütlüyor, yoldan güçlükle çevrilen koyun sürüleri arasında fotoğraf çektirerek, "Çoban Sülü'nün var olduğunu" anlatmak istiyordu.

Üç günlük Isparta gezisi süresince Demirel, kendi deyimiyle **"Achille'in topuğunu buluyordu."** Beş yıllık aradan sonra siyasi yasaklara rağmen yeniden halkın arasına girerek nabız yokluyor, hemşerilerinin kendisine gösterdiği ilgiden memnun moralini düzeltiyor, güç kazanıyordu.

Demirel'in, Isparta gezisine benzer "özel ziyaretleri"nin önümüzdeki günlerde yurdun diğer bölgelerinde sürdürmesi bekleniyor.

Demirel, gezinin hemen bitiminde Isparta Cumhuriyet Savcılığı'nın tüm konuşmalarını incelemeye almasına rağmen, yurt gezilerine çıkmakta kararlı görünüyor.

Venedik'in Akademi Limanı'nda her yıl yapılan tarihi gondol yarışından bir görüntü.

Dünyanın dört yanından milyonlarca insanı çeken, ama kendi sakinlerinin terk ettiği kent:

VENEDİK

ATİLLA DORSAY

Gondolumuz kanalların iyice darlaştığı, iki yandaki binaların dökülmüş sıvalarının yüzyıllık duvarları iyiden iyiye ortada bıraktığı bir dönemece doğru yaklaşıyordu. Birden burunlarımızı tıkamak zorunda kaldık. İnanılmaz bir, affedersiniz **'bok kokusu'** ortalığı iyiden iyiye sarmıştı. Gondolu paylaştığımız **Müjdat Gezen, "Galibe Venedik kanalizasyonlarının tam birleşme noktasına geldik"** dedi. Bizler, Haliç'in kokusunu yıllar yılı ciğerlerine çekmiş İstanbullular olarak hiç şaşmadık bu kokuya.. Ama burun direklerinin daha duyarlı olduğunu sandığım Amerikalı, İngiliz, Alman vs. turistler de, hiç oralı olmadan, kokuyu ya içlerine çekerek, ya da farketmemiş gibi yaparak, Venedik'in, kanalların ve gondolların tadını çıkarmayı sürdürüyorlardı. Evet, Venedik kanallarının önemli bölümü, hiç de hoş olmayan kokular saçan birer pislik kanalına dönüşmüş, akıp gidiyordu. Ama bu, Venedik'in dünyanın en çok turist çeken, şiirlere, şarkılara en çok geçen kenti olmasına engel olmuyordu.

Çünkü Venedik, eskiliğini, yoksulluğunu, dökülmüşlüğünü, pejmürdeliğini, giderek pisliğini estetik ve turistik değerlere dönüştürmesini bilmiş, her şeye karşın harika bir kentti.

Eskinin değerine eklenen...

Kuşkusuz bu, her eski olanın değerli, güzel, estetik olduğu anlamına gelmiyor. Kapalıçarşı'da halıcı bir dostum vardır, eski halıları turistlere pazarlarken şöyle der: **"Bir halı eskidikçe değer kazanır. Ama başında değerli olmak kaydıyla.. İnsanlar da öyle değil mi zaten?"**.. Evet, kentler de öyle.. İnsan eli o kente **'vakti-zamanında'** güzel, estetik, değerli şeyler katmışsa, zaman o değerlere yenilerini ekliyor. Haliç'e yıllar, yüzyıllar boyu ne katmışsız sözgelimi? Yıkıldıkça altından çirkinlik, pislik çıkıyor. **'Lale Devri'**nin güzelim köşklerini, bahçelerini Patrona Halil ve ayakdaşları yıkıp yerle bir etmiş. Sonraki yıllarda ancak doğanın eklediği güzelliklerse, Cumhuriyet döneminde plansız programsız bir sanayileşmeye, akılsız bir yerleşmeye kurban edilmiş. Çok az örnekleri olan tarihselliği ise, şimdilerde tarihe ve geçmiş değerlere oldukça ilgisiz, giderek saygısız bir yönetim yerle bir ediyor. Oysa Venedik'te zaten insan eli olağanüstü şeyler katmış, üstelik bunlar da korunmuş. Onun içindir ki Haliç'in bok kokusu karşısında burnunu tıkayan yabancı, Venedik'in kokusunu duymuyor bile... Tarih içinde **'uygar'** sayılan uluslarda yerleşmiş olan koruma içgüdüsüne eklenen çağdaş bir turizm anlayışı, Venedik gibi her yanı dökülen bir kenti, dünyanın turizm cenneti haline getirmiş.. Darısı başımıza demez misiniz?

Venedik, suyla birlikte, suyun içinde doğm
bir kent... Adriyatik Denizi'nin dantel gibi k
rımlarla kuşattığı Kuzeydoğu İtalya'da deni
dökülen sayısız ırmağın getirdikleri, burada d
nizi tam bir **'lagün'** haline getiriyor. **Chio**
(Venedik lehçesinde **Chiogga**) ismini taşıyan
lagünün üstünde birçok adacık var. Venedi
bunlardan birinin üstüne kurulu. Kenti an
karaya daracık bir toprak parçası boyunca uz
nan bir yol bağlıyor. Asıl Venedik kenti, bu a
ve çevresindeki küçük adacıklar üstüne kur
lu... Kentin karşısında incecik, upuzun bir a
ise Lido adını taşıyor. Burası Venedik'in **'lü**
evler ve de turizm bölgesi.. Büyük otelleri, g
zinosu, festival sarayı, modern ve bakımlı m
likâneleri ile... Ve o ne tür bir mucizedir ki, V
nedik'in içindeki kanallarda dolaşırken nerd
se burnumuzu tıkamak zorunda kalıyor, su
parmağımızı bile sokmaya cesaret edemiyo
ken, Lido'nun Adriyatik Denizi'ne bakan ób
yanında, kıyı boyunca uzanan uçsuz bucaks
kumsallarda denize girebiliyorsunuz. Otelleri
evlerin önündeki bu kumsallar, dünyanın
turistik yerlerinden biri olan Lido'da bile, o
lerin veya otellerin müşterilerine özgü değil, k
muya açık... İstediğiniz yerden denize gire
liyorsunuz. Bizim kamu yöneticilerimizi, ka
makamlardan belediye başkanlarına, bu t
uygulamaları görmek, turizmin mutlaka k
bucağı halka kapatmak demek olmadığını a
lamak için kesinlikle dış yolculuklara gönd
mek gerekiyor...

Tarihe ve coğrafyaya direnen ken

Ve işte Venedikli, zaman içinde, bu olu
suz koşullara karşı direnmiş, gelip kentini n
deyse bataklık gibi olan bu yöreye kurmuş. A
nı coğrafi durum, başta **Efes**, kimi kentleri t

***Bizans'ın son kalesi olan
düşmesiyle tarihin ve Orta
olması, Venedik'i sonuç o
Türklerin gitgide Batı'ya,
güçlenen siyasal varlıkları,
ittifak kurmak, anlaşmala
zorunda bırakmış.***

rih boyunca yerinden etmiş, ırmak alüvyonl
rıyla bataklığa dönen, sivrisinek istilasına u
rayan en büyük kentler bile ya batmış, ya
yer değiştirmiş. (Efes kenti, bu nedenle tam
kez yer değiştirmiş.) Oysa Venedik, bu doğ
olaya dayanmış. İlk yerleşmenin 455 tarihi
rinde, bugünkü ünlü **Rialto** köprüsü çevresi
de oluştuğu sanılıyor. İlk evler, tarih önc
çağlarını anlatan okul kitaplarında gördüğ
müz gibi, kazıklar üstüne kurulmuş yüksek k
lübelermiş. Düz ve hafif kayıklarla gidip g
lirmiş halk... 10 ve 11. yüzyıllardan başlayan
Venedik'in parlak dönemine girilmiş. Ken
önemli bir ticaret merkezi ve doğudan batı
ticaret için yaşamsal bir liman haline gelme
başlamış. İlk önemli, sağlam, taş yapılar b
tarihten itibaren yapılmaya başlanmış. Yine
tarihlerde Venediklilerin korsanların saldırı
dan korunmak için Büyük Kanal'ın iki yan
na zincir gerdikleri söyleniyor. Tıpkı birk
yüzyıl sonra Doğu Roma'nın, yani Bizans'
Konstantinopolis'i Fatih'in ordularından ve
gemilerinden korumak için Haliç'e gerdirec
ği zincir gibi.

Makyajın altında sırıtan...

Zaten Venedik'le Bizans arasında, bu bo
zerlikten de öte, yakın ve önemli bir tarih
ilişki var. Kent, Bizanslılarla ticari ilişkiyi a
bildiğine geliştirmiş, bir anlamda Doğu Ro
nın Avrupa'daki baş limanı haline gelm
'Doge' adı verilen Venedik beyleri kenti yö
tirlermiş. Tam 1000 yılı civarında **Pietro O
seolo** isimli bir Doge, Hırvatların ve tüm k
sanların gücünü kırıp Venedik'i **'büyük ke**
ilan etmiş, San Marco Katedrali'ni ve birç

mli binayı yaptırmış. Bizans etkisi, Vene-
'te tüm bu tarihsel ilişkilerden gelen bir var-
sahip. Kiliselerde, sütun başlıklarında, San
rco'nun ve diğer katedrallerin mozaiklerin-
nep Bizans etkileri var. Buna karşılık ve tüm
eğliklerine karşın, ne San Marco bir Aya-
ya, ne de Venedik mozaikleri, bir Kariye
zaiklerinin olgunluğuna sahip.. Hikâyede-
dibi biz de **"ne olursa olsun en güzeli bizde"**
ebiliriz. Ve Venedik, 13. yüzyılda, nüfusu,
ri etkinliği, zenginliği, liman olarak öne-
sanatsal ve kültürel hazineleriyle Avrupa'
ve dünyanın en önemli kenti haline gelmiş.
ünkü hâlâ güzel, ama bu güzelliğin altın-
yaşlı bir kadının makyajının altından ya-
n sırıtması gibi, eskiliği, köhneliği sinsice
edik'i gezerken, bu söylediğime, yani bir
emde bu kentin dünyanın en önemli, bü-
kenti olduğuna inanmak kolay değil.

nedik'in Bizansı yağması

Venedik'in tarihte Doğuyla da sürekli ilişi-
olmuş. Daha Haçlı seferleri zamanında
lamış Venedik Konstantinopolis ilişkisi.. Ve-
iklilerin yönetimindeki 4. Haçlı seferi, bi-
liği üzere **'kutsal topraklar'**a ulaşma arzu-
u filan bir yana bırakıp, açıkça Doğu Ro-
başkentinin yağmasına döndürmüştü. Bu
madan artakalan birçok şey hâlâ Venedik
ze ve koleksiyonlarının süslüyor. Hipodrom-
gelen ünlü dört bronz at heykeli, San Mar-
Katedrali'nin cephesinde, yüksekten bakıp
uyor, meydanı doldurdan binlerce turiste...
ndan bakınca şaşırtıcı güzellikte bir yon-
çalışması bu... Keza yine San Marco'nun
zaiklerinde açık Bizans etkisi var. Zaten Ve-
iklilerin San Marco'yu yüzeyi dört bin met-
areyi bulan mozaikle kaplaması, mozaik-

'antinopolis'in
içler dengesinin altüst
pek rahatsız etmemiş.
a'ya doğru uzanan ve
dik'i sürekli olarak
ak, yandaşlar aramak

çok freskin rağbette olduğu Batı uygarlığı
de, açık bir Bizans etkisini belirtiyor. Ge-
satılhara yayılan bu mozaiklerin yarattığı
lı dünya, San Marco Katedrali'ne bambaş-
bir hava veriyor. Katedralin müzesinde ise,
. 4. Haçlı seferinin Konstantinopolis'ten yü-
ğü çok ilginç ve değerli şeyler var: Cam
eramik kaplar, ikonlar, mücevherler, gü-
işleri... Bizim müzelerimizdeki Bizans eş-
nın görece yoksunluğuna karşın Venedik'
bu Bizans zenginlikleri insanın başını dön-
üyor.

aedik ve Türkler

Bizans'ın son kalesi olan Konstantinopolis'
üşmesiyle tarihin ve ortaçağ güçler denge-
n altüst olması, Venedik'i sonuç olarak pek
atsız etmemiş. Gerçi Türklerin gitgide Ba-
, Avrupa'ya doğru uzanan ve güçlenen si-
l varlıkları, Venedik'i sürekli Türklere karşı
aklar kurmak, anlaşmalar yapmak, yan-
lar aramak zorunda bırakmış. Ama Os-
lıyla ticareti de o denli ihmal etmemiş tüc-
Venedik... Asıl sorun, Venedik için Ame-
'nın keşfi olmuş. Tüm Avrupa'nın ticaret
gesini altüst eden bu olay, Venedik'in de li-
olarak önemini yitirmesine neden olmuş,
kü Amerika ile gelişen ticaretle birlikte,
anus kıyısındaki **Lizbon, Sevilla, Rotter-
a, Londra** gibi limanlar, eskinin **Venedik, ova, Lübeck** gibi limanlarının yerini alma-
başlamış. Osmanlıyla savaşın yanı sıra sü-
ticaret ve kültür alışverişi, bugün de Ital-
cada sürüp giden Türklerle ilgili çeşitli de-
lerin kaynağını oluşturduğu gibi, sözgeli-
San Marco'nun cephesindeki mozaiklerden
de, kavuklu, kaftanlı, görkemli Türklerin

sandığından çıkan **'Şark işi'** zenginliklere Venediklilerin hayranlıkla bakmasını resimliyor.

Bir üsluptan öbürüne...

Zaman içinde Venedik'in tarihi de, siyasal gücü de, mimari üslupları da değişiklikler göstermiş. Bizans etkisinin yerini gotik, gotiğin yerini biraz da Bizans'ın ve Bizanslı sanatçının yardımıyla, etkisiyle oluşan **Rönesans** sanatı, sonra da **barok, rokoko** gibi üsluplar almış. Bu etkileri Venedik'in karmaşık ve zengin tarihsel dokusu içinde, gerek daha geç tarihli yapılarda, gerekse eski yapılara sonradan yapılan eklerde görmek mümkün... Venedik, bu arada yapılarını suyun sürekli kemirici, yıkıcı, yıpratıcı etkisinden korumak için olağanüstü önlemler almış, olağanüstü teknikler geliştirmiş. Örneğin 1660'lardan kalma bir kitapta, su kenarına yapılan binaların inşası üstüne geniş bilgiler var. Bu bilgiler, sözgelimi o dönemin büyük yapılarından **'Kurtuluş Kilisesi - Chiesa della Saluta'**nın yapımı için, en sağlam ahşaptan yapılmış, ortalama dört metre boyunda tam bir milyon yüz altı bin altı yüz elli yedi kazığın çakıldığını, bunun üstüne yine meşe ağacından tahtaların birbirine sıkı sıkıya bağlanmasından oluşan bir taban oluşturulduğunu anlatıyor. Bu korkunç istenç ve çaba, bugün lagünün pek de sağlam olmayan toprakları üstüne, kanallar boyunca sıralanan ve eskiyip köhnese de sağlamlığını koruyan onca yapının kurulmasına yol açmış. Ancak tüm bu yapıların, dolayısıyla tüm Venedik'in her yıl bilmem kaç santim **'battığına'** ve gelecek içinde tüm kentin sulara gömüleceğine değin kestirimler de yok değil. Belki de günün birinde gerçekten de bu benzersiz kent ve onunla birlikte tarihin, uygarlığın bir bölümü sulara gömülüp kaybolacak..

Venedik 17. yüzyılda eski görkemini bulmak için son çabalarını harcamış. 1699'daki Karlofça Anlaşması'yla Osmanlılardan birkaç toprak parçası koparmayı başarmış. Ama 18. yüzyılla birlikte Venedik'in görkemi artık tümüyle sona ermiş. Daha o zamandan başlayarak, Venedik daha çok geçmişiyle, geçmişteki parlak günlerin anılarıyla yaşayan bir kent olmuş. Son **'doge' Lodovico Manin**, 1797'de yönetimi bir **'kent meclisi'**ne bırakmış. Venedik bir süre Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'na ait olmuş. 20. yüzyılın eskimiş, köhne, sorunlu bir

Tarihi ve geçmişi günümüzde turistik amaçlarla kullanmanın en güzel örneklerinden biri, tarihsel tekne yarışı. Gerçekten çok görkemli bir gösteri bu. Tam bir turistik gösteri.

kent olarak, her bir evini rutubetin sardığı, yaşam ve sağlık koşullarının gitgide ağırlaştığı bir kent olarak bulduğu Venedik, kurtuluşu yine bir 20. yüzyıl keşfi olan turizmde bulmuş. Eskiliğini bir avantaja, köhneliğini çekiciliğe dönüştürerek... Eski yapılarını onarıp geçmişi tüm görkemiyle canlandıran canlı, yaşayan kuruluşlara dönüştürerek... Gondolunu, müziğini, tarihsel eserlerini, giderek les gibi kokan kanallarını özgün, tek, benzersiz turistik öğeler halinde kullanmayı bilerek... 13. yüzyılın ünlü **'doge'si Enrico Dandolo**'dan beri kentin gücünün ve varlığının simgesi olan San Marco'nun ünlü **'Kanatlı Aslan'**ını günümüzde ünlü Venedik Şenliği'nden sanat biyenaline, konserlerden uluslararası yarışma ve sergilere, birçok önemli sanatsal ve kültürel etkinliğin çağdaş simgesi haline getirerek...

Tarihten süzülüp gelen yarış: 'Regata'

Tarihi ve geçmişi günümüzde turistik amaçlarla kullanmanın en güzel örneklerinden birini, her yıl eylül ayının ilk pazarında yinelenen ünlü **'Regata Storica: Tarihsel Tekne Yarışı'** oluşturuyor. İlk kez izlediğimiz bu yarış, gerçekten de görkemli bir gösteri... Tarihsel belgelere göre, ilk **'regata'**, yani yarış, 1240'larda yapılmış. Ama daha eskilerden, kentin ilk yerleşmelerinden başlayarak, **Rialto**'daki kent merkezine taze meyve, sebze ve balık yetiştirmek isteyen genç satıcıların kendi aralarında yarışmasıyla başladığı söyleniyor. Başka bir efsaneye göreyse, Slav kökenli kimi korsanlar tarafından **San Pietro di Castello**'ya evlenmek üzere giden genç kızların kaçırılması üzerine, müstakbel kocalar kayıklarına atlayıp korsanları yakalamışlar, eşlerini geri almışlar ve ondan sonra kim önce dönecek diye bir yarış başlamış. Başlangıcı ne olursa olsun, yüz yıllardır süre gelen ve Venedik'in parlak günlerinde kenti ziyaret eden ünlü ve önemli kişiler için yapılan yarışlar, günümüzde tam bir turistik gösteri haline dönüşmüş.

Benzersiz bir gösteri

Gösteri, saat 15.00'te başlayıp 19.00'a dek sürüyor. Saatin üçe yaklaşmasından çok önce **Büyük Kanal**'ın suya açık olan kenarları ve kıyılarda yer alan tüm lokanta ve kahveleri ağzına kadar doluyor. Önü en açık yerlerde kurulan tribünlere, turizm bürosu günler önceden oldukça pahalı **'numarah yerler'** satmıyor da değil. Basılı programa göre, önce **'Gençler'** sonra **'Kadınlar'** sonra **'Çorlina'**lar (bunun ne olduğunu biraz sonra anlatacağız), en son da **'Gondolcular'** yarışıyorlar. Her bir yarışa, alabildiğine süslenmiş, bizim toptan **'gondol'** dediğimiz, ama aslında kendi aralarında çeşitli farklar içeren, dolayısıyla değişik isimler taşıyan tekneler içinde, yine alabildiğine süslenmiş insanlar (yarışa göre, gençler, kadınlar, gondolcular veya sporcular) katılıyorlar. Yarış, tren istasyonunun olduğu meydandan başlayıp tüm Venedik'i kateden **Büyük Kanal** boyunca sürüyor, lagüne açılındığında da ve ünlü **Napolyon Bahçeleri**'nin önünde son buluyor. Doğallıkla yarışın tümünü görme olanağı yok. Ancak önümüzden geçtiği kadarını, o da muazzam kalabalığın olanak verdiği ölçüde izleyebiliyorsunuz.

Ama önemli olan zaten kimin kazandığı değil (en azından bizim için değil.) Önemli olan, tekneleri ve insanları süslemedeki inanılmaz zevk, çaba, zenginlik... Aralarda Venedik müzik toplulukları klasik müzik parçaları çalıyorlar. Akşam üzerinden başlayarak ise, kentin tüm **'campo'**larında, yani meydanlarında (tüm bir uyum içindeki birbirinden güzel yapılarla çevrili, uzaktan uzağa hep şarkı seslerinin yansıdığı, küçük lokantalarla, kahvelerle bezeli o canım Venedik meydanları) çeşitli konserler ve gösterilerle sürüyor **regata** olayı... Bizim olduğumuz akşam, tam 12 meydanda 12 topluluk-

Venedik mimarisinin tipik örneklerinden Ca'da Mosto

tan konserler veya oyunlar vardı. **Akustik Gitar Triosu, Stefano Zabeo, Jay Association, Giannelle Free - Funk, Accademia Strumentale di Venezia, Michele Tronton Quartet, Riverboat - At Stompers Jazz - Band**, vs. gibi meraklılarına kuşkusuz çok şey söyleyecek isimler... Küçücük Venedik, akşamları tümüyle müziğin, tiyatronun, gösterinin yankılandığı bir sanat merkezine dönüşüyor.

Gondol deyip geçmeyin

Ve gelelim gondollara, gondolculara.. Kuşkusuz Venedik'i Venedik yapan öncelikle bu. Biz hepsine gondol deyip geçiyoruz, oysa bu ince, zarif teknelerin biçim ve yapılış tekniği farklarına göre bir çok çeşidi var. İtalyanca isimleriyle, **gondola, balotina, caorlina, mascareta, pupparin, sciopon, sandolo, disdotona, dodesona**, vb. gibi. **Sandolo**, sözgelimi, bizim sandallara benziyor. **Pupparin, sciopon, mascareta**, onun çeşitleri.. **Balotina, gondola**dan biraz daha uzun ve hafif daha geniş olmasıyla ayrılıyor. **Caorlina** ise, eski biçimini aynen korumuş bir zamanların **'iş tekneleri.** Çok daha yayvan... **Disdotona'**dan başlayıp **quatordosena'**dan geçerek daha büyüklere dek giden tekne çeşitleri ise, geçmişin yatları sanki.. Zenginlerin, soyluların kullandığı, daha büyük ve uzun, görkemli gondol çeşitleri bunlar... Gondol sözcüğüne ilk kez 1094'ten kalma belgelerde raslanıyormuş. Zaman içinde değişimlere uğrayan gondol, bugünkü niteliklerini 18. yüzyılda elde etmiş: II buçuk m. uzunluğunda ve 1.40 m. genişliğinde, uzun, zarif, görkemli bir tekne.. İmalatı oldukça zor: uzman kişilerin değişik ahşaptan tam 280 parçayı yapıp monte etmeleriyle gerçekleşiyor. Önü ve arkası ince, kıvrık madeni parçalarla bitiyor. Gerek bu parçalarda, gerek ahşap kısımlarda, gerekse oturma yerlerine çeşitli süsler eklemek, değişik biçimde bezemek mümkün.. Ama temel normlar, temel biçimler değişmiyor. 18. yüzyılda sayılarının 10 bine vardığı söylenen gondollardan, bugün yalnızca 500 kadarı, özellikle turistlere hizmet ediyor. Yaşamını bu üstüne oturtmuş bir uygarlıkta, kuşkusuz 10 bin sayısı da, geliştirilmiş bunca tekne tipi de hiç şaşırtıcı değil.

Gondolcunun üçkâğıdı

Gondol denli ilginç bir öğe de, kuşkusuz gondolcular... Bunların çoğu zaman tek başlarına, kimileyin küçük oğullarının veya yardımcılarının eşliğinde koca gondolu çekip çevirmeleri kadar, başka nitelikleri de ilginç... Görebildiğim kadarıyla bunlar, ağzı oldukça laf yapan, çat pat yabancı dilleri sökmüş, tipik İtalyan'ın (yoksa tipik Venedikli mi demeli?) tüm hazırcevaplığını, bıçkınlığını ve de üçkâğıtçılığını taşıyan ilginç ve **'pitoresk'** kişiler.. Bir rastlantı sonucu, **'regata'**nın yapıldığı gün birarada olduğumuz **Müjdat Gezen** ve kızıyla aynı gondolu paylaşmak istiyoruz. Çünkü meretler oldukça pahalı. Yarım saat için 50 bin lirete (15 bin lira) pazarlık ediyoruz. Adam bize **"Bugün yasak olmasına karşın sizi Büyük Kanal'dan geçireceğim"** diyerek pazarlıkta üstünlük sağlıyor. O gün, yarışların bitimine dek **Büyük Kanal'**dan geçmenin gerçekten de yasak olduğunu bildiğimizden, bunu yapacağına hiç aklımız kesmiyor. Ama bir de bakıyoruz, gerçekten de **Büyük Kanal'**dayız. Merakla yarışı bekleyen rıhtımlardaki kalabalığın önünden biraz rahatsız, biraz kasılarak geçiyoruz. Ama o ne? Önümüzden arkamızdan daha bir sürü gondol gelmiyor mu? Anlaşılan tüm gondolcular, biraz da **'regata organizasyonu'**nun bilgisi altında, aralarda **Büyük Kanal'**dan geçmek ve böylece pazar bütçelerini doğrultmak hakkına sahipler!..

Marco Polo'nun evi nerede?

Müjdat'ın kızı **Elif**, TV'de **Marco Polo** dizisini izlediğinden midir, nedir, müthiş meraklı bu Venedikli gezgine.. Venedikte **Marco Polo**'nun evi olduğunu da duymuş, gondolcuya **"illa da bize Marco Polo'nun evini göster'** diye yalvarıyor. Adam peki diyor ve biraz sonra önünden geçtiğimiz köhne bir yapıyı işaret ediyor. Hepimiz fotoğraf makinelerimize davranıyoruz, nerdeyse Venedik'in mis gibi kokan (!) kanallarına düşüp iflah olmayacağız! Ama evin önünde bu ünlü kişiye ait olduğunu belirten hiç bir levha yok. Oysa Venedikliler böyle şeylere meraklı, sözgelimi biraz önce **Goethe**'nin kaldığı evin önünden geçerken, bu olayı anımsatan bir levhaya rastlamışız. Pişkin gondolcu **'levha evin öbür yüzünde'** deyip geçiştiriyor. Biz işin ucunu bırakıyoruz kuşkusuz. Ama **Elif** yemeyip içmeyip Venedik'te **Marco Polo**'nun gerçek evini araştırıp buluyor ve onun, bize gösterilenle hiç ilgisi olmayan, daha iyi korunmuş, daha bakımlı bir yapı olduğunu keşfediyor. Bizeyse, sahtesini bu kez gördük, sahicisi gelecek sefere diye avunmak düşüyor...

Marco Polo ve **Goldoni**, gerçekten de Venedik'in tarihinde en çok iftihar ettiği iki kişi... İtalyan tiyatrosunun büyük ustası, **'Commedia dell'Arte'**nin yaratıcısı **Carlo Goldoni**, özellikle 18. yüzyıl evlerine girip çıkmış, Venedik yaşamını incelemiş, **Pantalone, Rosaura, Florindo, Marchesa Beatrice** gibi unutulmaz tiplerini tanıdığı çağdışı Venedikliler arasından çekip çıkarmış..

Bu nedenle Venedik **Goldoni**'ye borcunu, çok yerde karşınıza çıkan tiyatro maskeleri ve **Commedia dell'Arte**'nin tiplerini yineleyen bebeklerle ödüyor.

Denetim kaygısının büyüttüğü meydan

San Marco meydanı... Bu denli görkemli, bu denli estetik uyum taşıyan bir meydanı insanoğlu nasıl tasarlamış, nasıl hayal etmiş? Meydanın büyüklüğü, genişliği, kuşkusuz biraz da kentin tarihinden kaynaklanıyor. Gerçekten de San Marco meydanı, daha ilk düzenlendiğinde kentin tümüne kıyasla fazla büyük kalan bir meydanmış. Asıl amaç, önemli bayramlarda, kutsal günlerde, tüm kent nüfusunu bu meydana sığdırabilmek... 11-12. yüzyıllarda San Marco kilisesiyle bugün varolamayan **San Geminiano** kiliseleri arasındaki meydana tüm kentin rahatça sığdığı hesaplanıyor. Böylece meydan, görkemini, bir anlamda yöneticilerin gerektiğinde tüm kent nüfusunu biraraya toplamak, böylece bir tür siyasal denetimi sağlayabilmek isteğine borçlu sayılır. Günümüzde özellikle tatil günlerinde meydanı dolduran inanılmaz kalabalığı, dünyanın her yanından gelen onbinlerin oluşturduğu bu çok renkli, çok farklı insan mozayiğini görünce, meydan insanın gözüne daha bir görkemli görkemli gözüküyor.

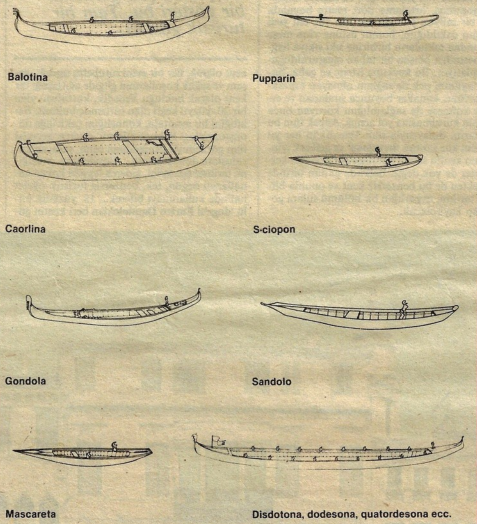

Venedik'in simgesi haline gelmiş olan gondol, hep gözümüzde iki ucu yüksek, bir ucunda hem kürek çekip hem şarkı söyleyen sürücüsüyle canlanır. Oysa gondolun oldukça çok sayıda çeşidi var. Yukarda çeşitli gondolların çizimleri görülüyor.

Güvercin dostlarına müjde

Akşam tarihsel kentin üstüne çökerken, gotik yapısıyla meydanı baştan başa çeviren Doge'ler Sarayı'nın sütunlarının altında ye yer alan kahvelerde küçük orkestralar çeşitli klasik ve hafif müzik parçalar çalmaya başlıyorlar. Müziğin sesi yavaş yavaş meydanı kaplarken, gün boyunca, başta çocuklar herkes neşe dağıtan ünlü San Marco güvercinleri de ortadan yok olmaya başlıyorlar. Geceleri güvercin filan kalmıyor koca meydanda.. Nereye gidiyor bunca kuş? Her biri eski evlerin, kiliselerin köşe bucağındaki gece yuvasına sığınıyor kuşkusuz **'Sahi, güvercinler geceleri nereye gider?'** diye saf saf sorduğumda görmüş geçirmiş, bıçkın gondolcumuzun yüzünde beliren hafif alaycı ifadeyi anımsıyorum. O söylemeye cesaret edemedi, ama gondolacılar, **"işte tipik 'aptal turist' sorusu"** diye beni gırgıra aldılar. Yıllar yılı turizmle uğraşmış ve onca **'aptalca soru'**ya muhatap olmuş biri olarak böyle soruları benim sormamam gerekir, ama işte insan boş bulunuveriyor! Güvercinlerden söz etmişken, bir yanılgıyı düzeltmem gerekiyor. Venedik'teki ilk günlerimizde, San Marco'yu birkaç kez hep gece ziyaret etmişiz. Ve hiç güvercine raslamayınca, sevimli kuşların artık Venedik'i biraz boşladığı izlenimine kapılmışız. Onun için gazeteye yazdığım bir kısa **'Venedik Notları'**nda **"Zeyyat Selimoğlu'nun bir hikâyesinde sözettiği Türk güvercinleri gerçekten San Marco'ya gelirse pek dost bulamayacak, öksüz kalacaklar"** türünden bir şaka yapmışım. Bu yazımı okuyup çok ciddiye almış tüm güvercin ve insan dostlara müjdeyi vererek onları rahatlatmak isterim: Korkmayın, San Marco'nun güvercinleri, yerinde duruyor. Venedikliler, Fransızların yaptığını yapıp, eski yapıları kirletmesinler diye bu sevimli hayvanları toplu kıyıma uğratmayı göze alamadı. Güvercinler sağ ve salim, dolanıp duruyorlar!.

Venediklilerin terkettiği Venedik...

Ve Venedik'te gece... Meydanlar, kanallar, küçük sokaklar insan dolu.. Hemen hepsi turist bunların, içlerinde italyana, hele hele Venedikliye raslamak son derece zor. Nitekim kanal boyunca uzanan evlerin çoğunun penceresinde ışık yok. Bu karanlık gözler, başını biraz turistik şenlikten kaldırıp da yukarılara, Venedik evlerine göz atmayı akıl edenler için gerçekten ürkütücü. Bir zamanın bu görkemli, gösterişli yapıları, bize ne denli hoş ve estetik gelseler de, iliklerine işlemiş rutubetleri, mahzenlerinde yaşadığı söylenen dev fareleri, tüm kenti sarmış sivrisinekleri, onulmaz köhnemişlikleri içinde, artık tümüyle terk mi edildiler, kimselerin oturmak istemediği boş ve ürkünç evlere mi dönüştüler? Niye pencerelerde çoluk çocuk kanalları seyretmiyor, niye şarkılar yansımıyor, niye yaşamın izleri dışarı taşmıyor? Venedik içine çağdaş konforun kolay yerleştirilemediği tüm tarihsel yapısıyla artık yalnızca tarihe, geçmişe dönük, yalnızca geçmişten anılar arayan bir kitle turizminin hizmetinde, gerçek anlamda yaşamayan bir **'hayalet kent'**mi? Bu yalnızca Venediklilerin, kentin sıcağından, rutubetinden ve de yaz mevsiminde daracık sokakları ve kanalları tam anlamıyla işgal eden **'turist'**lerden nefret etmesinden ve hiç olmazsa bir iki yaz ayı boyunca bu **'turistik cehennem'**den uzaklaşmak istemesinden mi kaynaklanıyor? Yoksa evlerden dışarı yansıyan bu terkedilmişlik, bu boşluk, artık Venediğin değişmez yazgısı haline mi geliyor? İşte kısa bir ziyaret sırasında çözemediğim gizlerden biri de bu oldu. Kuşkusuz bağrında daha çok giz saklayan, belki de ebediyen sulara gömülmeden önce bu gizleri milyonlarca yabancının ilgisine belki son kez sunan Venedik, bir değil birçok kez gezilmeyi, keşfedilmeyi, geçmişi bugüne bağlamakta benzersiz bir işlevi daha iyi yerine getirmeyi bekliyor..□

1985 Ekiminde Çin

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ı, Çin'e yaptığı ziyaret sırasında izleyen arkadaşımız Betül Uncular, Çin izlenimlerini yazdı.

BETÜL UNCULAR

PEKİN — Yıllardır üç rakamlı, çift enflasyon oranlarını, milyarları, trilyonları telaffuz etmeye alışmış bir gazeteci olarak, bu rakamların büyüklüğünü ve değişkenliğini ilk kez Çin'de, insan unsuru ile ölçebildim. Bir kentte 13 milyon insan, 5 milyon bisiklet, bir başka kentte 10 milyon insan, 4 milyon bisiklet ve gelişme hızını geriye çekme çabasındaki yönetim...

Asya kıtasında milyarı aşan nüfusun yaşadığı bu ülkeyi gözlerimizle resimlediğimizde değişik duyguların içine sürüklenmiyoruz. Milyonlarca bisikletlinin sabahın erken saatlerinde pedal çevirmesinin yansıttığı ses, ilk anda "korna" sesleriyle iç içe olan dünyamızdan bizi uzaklara götürüyor. Pekin'de, Şanghay'da sessizce yol alan bisikletli Çinlileri, sisler içinde uçaşan kelebekler gibi algılıyorsunuz... Bu kelebek ordusunda egemen olan yalnızca iki rengi, lacivert ve griyi seçebiliyorsunuz...

Arap-İsrail savaşı sırasında bir Çinli gazetecinin iki ülkenin nüfuslarını öğrenmek istemesi ve aldığı yanıt karşısında İsrail için **"hangi otelde kalıyorlar?"** diye sorması o günlerin fıkrası olmuştu... Fıkranın geçerliliğini Çin'deki kentleri görünce ister istemez kabulleniyorsunuz...

Türk Hava Yolları'nın TK 841 numaralı uçağı, TBMM Başkanı **Necmettin Karaduman** ve 6 parlamenterin 24.5 saat sürecek olan Çin yolculuğunu başlatmak üzere motorlarını çalıştırdığı sırada, hemen herkes bu ülkeye karşı duyduğu merak ve uzun yolculuk heyecanıyla değişik duygulanışlar içinde bulunuyordu. Son birkaç yıldır Çin **"Batılıların deyimiyle"** kapılarını dış dünyaya açmıştı. Çinli yöneticiler bu politikayı **"Dış dünyaya açılma ve içerde reform yapma"** biçiminde tanımlıyorlardı. Kapalı kutusunun kapağını aralamasıyla birlikte **"kovana sokulan çomak"** örneği Çin "art"ların hücumuna uğramıştı. Anlarla birlikte bu yıl yüzde 20'lerden ulaşan yıllık gelişme hızını yüzde 7'lere çekme çabasında. Herkesin hızlı gelişme istediği bu ülkede arz talebi karşılayamadığı için tüketimi kısmak amacıyla fiyatlara zam yapılıyor. **"Enflasyon", "fiyat artışları", "tüketimin kısılması"** olguları Çin'de Başbakan **Turgut Özal**'ı anımsatan bize. Çinli muzip gazeteci **"Sizin Başbakanınız bizim yöneticilere (zam yapın) demiş. Başbakanınız Çin'den ayrıldıktan sonra zamlar başladı"** diyor anlamlı anlamlı gülerken.

Tokyo'dan Pekin'e bizi getiren Çin Hava Yolları'nın (CAAC) son derece sade giyimli, makyajsız, saygılı hizmet veren hostesleri ülke hakkında bize ilk izlenimleri veren unsurlardı. Pekin Havaalanı'nda heyeti karşılayanlar arasında bulunan ve daha önce ülkemizi ziyaret etmiş olan bayan parlamenter **Lei Jieqiong** hiç yabancılık çektirmedi. Nitekim bayan Jieqiong gezinin sonuna dek bizlerden bir an olsun ayrılmadı...

Pekin, depremden sonra yeniden inşa edilen bir kent görünümündeydi... Bu yıl 1 milyar 50 milyona yaklaşan nüfusun on milyondan fazlası bu büyük kentte yaşıyor. Pekin, Çin'in kuruluşundan bu yana bir endüstri, tarım ve kültür merkezi olarak sürekli gelişen bir kent. Her yıl ortalama iki milyon metrekarelik konutun inşa edildiği

Çin'de en çok göze çarpan ulaşım aracı bisiklet.

Pekin, Çin Seddi, Halk Sarayı, Mao'nun Mezarı, Tiananmen Meydanı, eski imparatorların oturdukları yasak şehir, yazlık saray, Ming mezarları ile dünyanın dört bir tarafından gelen turistlerin uğrak yeri olmuş... Görkemli Çin Seddi ülke için sürekli döviz kaynağı. Hergün 18 bini yerli halk olmak üzere 20 bin kişi geziyor. Halkın yarım yuan, yabancıların 1 yuan ödeyerek gezebildikleri dev yapıyı hafta sonlarında 30 binden fazla insan ziyaret ediyor. 700 yıl Çin'i yöneten Ming hanedanının ilginç mezarları. Kocaları öldüğü zaman diri diri yanlarına gömülen eşlerinin tüyler ürperten öyktüleri Ming'lerde **"erkeğe sadakat"** konusunun günümüzdeki yankılanmaları üzerine espriler yapılıyor Çin'lilerle birlikte... Mao'nun bir tek resminin asılı kaldığı Pekin'de devrimin 36. yıldönümünün kutlandığı 1 ekimin 8. gününde törenlerin izlerine geniş bulvarlarda rastlanıyor. Çok sayıda dev inşaat, 4 milyon bisiklet ve çok geniş bulvarlar Pekin'de yabancılara ilk bakışta çarpıcı gelen üç unsur... Geceleri aydınlatılmış ortamlarda inşaatlar sabahlara dek sürüyor. Büyük bulvarların iki yanında sıralanan gecekondular yanıbaşlarındaki dev yapılarla Çin'in bir başka çelişkisini gözler önüne seriyor... Pekin'in çehresini büyük ölçüde değiştiren yapılaşmanın son birkaç yıl içinde gerçekleştirildiğine inanmakta güçlük çekiyor insan...

Tüm gelişmelere karşın, Pekin'deki **"yoksulluk"** gözlerden kaçırılamayacak ölçülerde. Anlatıyorlar: **"Çin'liye (nasılsın?) diye sordun mu(iyiyim) yanıtı alamazsınız. (yemeğimi yedim) der size. Ancak, şimdi Çin'de "aç" insan yok. Herkes karnını doyurabiliyor. Mağazaların önünde kuyruklara bile rastlayamazsınız. Bir karış toprağı boş bırakmıyorlar. Herşeyin en fazasından yararlanmaya çalışıyorlar."**

Bisiklet, Çin'linin yaşamının ayrılmaz bir parçası. Arazinin düzlüğü de bu konuda onlara yardımcı oluyor. Araç sayısının azlığı trafik diye bir sorunu bugüne değin gündeme getirmemiş. Geniş bulvarlarda oldukça eski model kamyon ve otobüslere rastlayabiliyorsunuz. Haftada en az 25 yabancı heyeti ağırlayan Pekin'de siyah resmi araçlardan oluşan konvoylar caddelerdeki tekdüze görünümü değiştiriyor. Uzun olmasına özen gösterilen resmi konvoyların, yönetimin güçlülüğü konusunda halka mesaj verilmesi amacına yönelik bulunduğu anlatılıyor bize...

Bir Pekin sabahında konvoyumuz Çin Seddi'ne doğru yol alırken bulvarların kenarlarındaki bisiklet yolundan milyonlarca Çinli pedal çeviriyordu. Sessizliği bozan tek unsur, eskortun pek de gereksinim duyulmayan "siren" sesiydi. Elbiseli bayan görmek hemen hemen olanaksız. Koyu yeşil üniformalı askerler bisikletlilerin arasından kolayca seçilebiliniyor... Ağızları örtülü bayanlar caddeleri temizliyorlardı...

Çin Seddi görkemli bir yapı. İnsan selinden güçlükle yol alarak tırmanmaya başlıyoruz. Bu arada açıkgöz bir Çinli turistlerin resmini çekiyor ve anında veriyor. Karşılığında akşama dek yükluce bir gelir elde ediyor. Çin Seddi'ni gezerken hemen üzerimizde dolaşan helikopterde Pekin'de bulunan Romanya Devlet Başkanı Çavuşesku'nun bulunduğunu öğreniyoruz. Çavuşesku mu helikopteri yeğledi, yoksa Çin yönetimi mi öyle uygun gördü, onu bilemiyoruz. Pekin'deki devlet misafirhanesinde Türk heyetinin konuk edildiği binanın biraz uzağındaki başka bir binada da Rumen heyeti ağırlamıyordu...

Pekin'deki gözlemlerimizin dışında, yapılan resmi görüşmelerden bizce ilginç bilgiler edindik bu arada. Halk Kongresi Başkan Bardımcısı **Yei Fei** konuşurken açık ve içten davranıyordu:

"1949'dan bu yana 36 yıl geçti. Hâlâ sosyalist devrimin nasıl yapılması gerektiğini bilmiş değiliz. Çin'in 1 milyar nüfusuna yiyecek ve giyecek sağlama hedefimize 30 yılda ulaşabildik. Kendimize yeterli durumdayız. Bu, köylerde yapılan reform sonucudur. Reformlar şehirlerde de yapılıyor. Gelişme hızı çok fazla olunca, zorluklar, eksikliklerle meydana geldi. 7,5 yıllık süre içinde gelişme hızımız ortalama yüzde 7 olacak. Asla yüzde 10'u geçmeyecek. Geçen yıl yüzde 22 idi. Bu yıl yüzde 20'yi bulacak. Bunu geriye çekmek istiyoruz. Artık fiyatlara zam yapıyoruz tüketimi kısmak için. Ancak hızı geriye çekmek çok zor. Zira herkes hızlı gelişme istiyor."

Çin'in ekonomik durumunu Ulusal Halk Kongresi Maliye Komitesi Başkanı **Wu Bo**'dan dinliyoruz:

"Genel olarak ülkemizin durumu iyidir. İstikrarlı, dengeli bir gelişim içindedir. Şehirlerdeki reform 5 yıldan fazla bir zaman alacaktır. Küçük ve orta işletmeler kurmak, sosyalist planlı ekonomiyi geliştirmek. Bu işletmeleri devlet idaresinden, dolaylı işletmeye çevireceğiz. Bu, bizim için önemli bir aşamadır.

Dışarıya açılma politikası. Bu politika biçim için devamlı olacak ve bu politika anayasamıza yazılmıştır. Değişmeyecektir. Amacımız, ileri ülkelerin teknolojilerini elde etmektir. Dışa açılma politikası başarılı oldu. Bize dostluk gösteren tüm ülkelerle ticaretimizi geliştirmekteyiz. Geçen yıl ithalatımız 120 milyar yuana (25.4 milyar dolar) ulaştı. 1984'te ülkemize 2 milyar 660 milyon dolar yabancı sermaye girdi. Enerji, ulaşım sorunlarımız var. Ekonomik reformdan fiiren yapacağımızdan korkuluyor. Dostlarımızın bu korkuları yersizdir. 2000 yılında üretimimiz 1980 yılındakinin dört katı olacaktır."

"Çin'li yöneticilerin sürekli yinelediklerı bir konu **"dışa açılma"** politikalarının değişmeyeceği. Yabancı ülkelere bu konuda adeta garanti verme gereksinimini duyuyorlar. Bu ihtiyacın nedenleri serbest bölgelerde açıklıkla gözler önüne seriliyor. Yabancı sermayeyi **ürkütmemek** başlıca amaçlarını oluşturuyor. Yinelediklerı bir başka konu ise, Sovyetler Birliği'nin ülkeleri üzerinde tehdit unsuru olduğu, Çin Cumhurbaşkanı **Li Şianyan "SSCB ile aramızdaki ilişkiler kötüdür"** derken, Ulusal Halk Kongresi Başkanı **Peng Zhen "Bizi tehdit eden SSCB'dir. Sosyalist bir ülkedir ama hegemonyası asla sosyalist ülkelere uymuyor."** sözleriyle Sovyetler Birliği ile aralarındaki sorunları anlattı tek tek...

TBMM Başkanı **Necmettin Karaduman** ve Türk parlamento heyetinin Çinli yetkililerle görüşmeleri sıcak bir atmosferde geçti. Karaduman **"Türk parlamento heyetinin Çin'e bu ilk ziyaretinin dostluk bağlarını güçlendireceğine inandığını"** Çinli yetkililere anlatırken, dikkat ve ilgiyle izlendi. **"Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik alanda büyük atılımlar yaptığını, ekonomide pragmatist politikayı öngördüğünü"** vurgulayan TBMM Başkanı sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu rasyonel yaklaşım ekonomide büyümenin kapılarını açmıştır. Bu başarılarınızı memnuniyetle izliyoruz. Askeri ve siyasi ağırlığı, Türkiye'ye bölgesinde bir istikrar, bir potansiyel unsur olma görevini vermektedir. Bu potansiyeli dengeli biçimde kullanarak bölgemizde istikrar unsuru olmaya özen veriyoruz. Buna da özen gösteriyoruz. Aramızdaki dostluğun ekonomik ilişkilerimiz arttırarak daha da güçlenmesini arzu ediyoruz. Ekonomik ilişkilerimiz gelecek yıllarda layık olduğu en yüksek yere çıkacaktır. TBMM bu konuda üzerine düşen görevi yapacaktır."

TBMM Başkanı, Çin'in akıcı bir azınlık politikası uyguladığına da değinerek Bulgaristan konusunu gündeme getirdi. Karaduman Bulgaristan'da yaşayan 1.5 milyon Türke karşı son derece zalimane bir uygulama sürdürüldüğünü vurguladı. TBMM Başkanı **"İnsanlığın bu utanç verici tabloyu ibretle izlemesi ve bu zulmün durması için gerekli müdahaleyi yapması gerektiği inancında bulunduğunu"** söyledi. Çinli yetkililer ise **"Milletlerin küçük ya da büyük eşit oldukların, azınlıkların din ve geleneklerine saygı duyduklarını"** belirtiler.

Çin Cumhurbaşkanı Li Şianyan'ın yakındığı konu **"silahlanma yarışı."** Dünyada barış olmasını isteyen Xiannian, serbest

bölgeler konusunda gülerek şu espriyi yaptı:

"Serbest bölgelerde size yararlı olan konuları seçin, yararlı olmayacakları seçmeyin. Sonra bize sorumluluk yüklemeyin. Ben bunu bütün devlet adamlarına söylüyorum. Bizim tecrübelerimizden sizin için yararlı olanları seçin diye."

ANAP'tan **Metin Gündere, Nihat Harmancı, Lütfullah Kayalar,** HP'den **Mustafa Kemal Palaoğlu, Sabit Batumlu,** MDP'den **Kadri Altay**'dan oluşan parlamento heyeti genelde uyumlu bir ekipti. Ancak Pekin'de ilk akşam Ulusal Halk Kongresi Başkanı'nın verdiği yemekte, protokoldan kaynaklanan küçük bir sorun ortaya çıktı. ANAP'lı üyeler onur konuklarının yer aldığı masada otururken, muhalefet milletvekilleri ayrı bir masaya yerleştirilmişlerdi. Ertesi gün Pekin Büyükelçisi **Behiç Hazar** ile diğer görevlilerin ikna edici konuşmalarından sonra iş tatlıya bağlandı ve Çin gezisi boyunca herhangi bir sorunla karşılaşılmadı.

Gezinin siyasi ağırlıklı bölümü Pekin'de tamamlanırken, 10 ekim günü Türk heyetine ayrılan özel bir uçakla Sincan Uygur özerk bölgesine 4 saat süren uçak yolculuğundan sonra ulaşıldı. Bölgenin Halk Meclisi Daimi Komitesi Başkanı **Temur Devamat** ve eşi **Mahinur Hanım** Türkleri büyük bir sevgiyle kucakladılar. Konuşmalarda geçen Türkçe kelimelere karşın tercüman yardımıyla anlaşılabilindi. Temur Devamat Türk heyetini **"kızgınlıklı"** karşıladığını söylediğinde, bu kelimenin "hararetle" anlamını taşıdığını öğrendik. Devamat'ın ağzından Uygur özerk bölgesi hakkında şu bilgileri aldık:

"Sincan, Çin'in özerk bir bölgesidir. Toprağı tüm ülke toprağının 6'da birini oluşturmaktadır. Nüfusu 8 milyonu Müslüman olmak üzere 13.5 milyondur. Petrol, kömür, altın, gümüş, tarım, hayvancılık ağraşlarımız arasında. Açlık meselesi son yıllarda tamamen halledildi. 5 milyon ton buğday, mısır, pirinç üretiliyor. Pamuk üretimi 4 milyon ton. Pamuğu Japonya ve SSCB'ye ihraç ediyoruz. Kavun, karpuz, üzüm, armut bölgemizde çok ünlüdür. Bütün bunlara rağmen biz gene fakiriz. On yıl süren Kültür Devrimi bizim için bir afet oldu. Şimdi vakit kaybetmeden büyük çaba harcıyoruz. Dışa açılma politikasını destekliyoruz."

Sincan, doğal kaynaklar bakımından çok zengin bir bölge. 100'den fazla maden yatağı bulunuyor. Bunlardan 7'si Çin'in en büyük yataklarını oluşturuyor. Petrol ve kömürün yanı sıra, zengin bakır, kalay, alüminyum ve altın rezervleri var. Zengin doğal kaynaklarına karşın, Sincan halen Çin'in geri kalmış bölgeleri arasında bulunuyor. 1949'dan önce yüzde 90'a ulaşan okuma yazma bilmeyenlerin oranı, geçen yıl yüzde 18'e indirilmiş. Azınlıklara mensup okul çağındaki çocukların yüzde 91.4'ü eğitim görüyor.

Urumçi kenti Temur Devamat'ın anlattıklarını yansıtıyordu. Halkı Pekin'dekinden pek farklı değildi. Ancak bu kentteki yaşamın da pek içaçıcı olduğu söylenemez. Urumçi'de unutamadığımız üç şey **"sanayi sergisi", "müze"** ve **"halk sarayı."** Görkemli halk sarayının 10 ay gibi kısa sürede bitirildiğine inanabilmek olası değil. Halk sarayındaki gösteri gerçekten muhteşemdi. Son sistem gelişmiş sahne düzeninin yanında sunulan gösteri seyircileri adeta büyülemiş.Halk sarayının bizlerde yarattığı şaşkınlıktan sonra gecenin ikinci sürprizi, kadın haklarının kutlanışı sırasında Türkiye'ye gelen Alman bayan parlamenterin de önümüzdeki sıralarda Alman parlamento heyetiyle birlikte oturmasıydı.

Urumçi'den dünyaca ünlü üzümlere sahip Turfan'a karayoluyla gittiğimizde İbrahim'ler, Nizayi'ler, Rusengül'ler ve üzüm ziyafeti ile karşılaştık. Gobi çöllünün eteklerinden geçerek vardığımız Turfan'da kilometrelerce uzunluktaki asma bahçeleri gözlerimizi aldı. Turfan tipik bir İç Anadolu köyünü andırıyordu. TBMM Başkanı ile bazı parlamenterlerin burada cuma günü camiye giderek namaz kılmaları yöre halkı tarafından ilgiyle karşılandı.

Urumçi'de akrabalarının İstanbul'da olduğunu söyleyen bir Uygur evine konuk edildik. Anadolu evleri ile büyük benzerlikler taşıyordu. Pekin'de 20 derece sıcaklıktan geldiğimiz Urumçi'de 5 derece soğuğu yaşadıktan sonra üçüncü durağımız olan Şiyamen'de 30 derece sıcaklık ile karşılaştık.

Şiyamen, Çin'in dünyaca ünlü serbest bölgelerinden bir tanesi. Yakında serbest limana dönüşeceğini söylüyor yetkililer. Limanın yapımı için bugüne dek 200 milyon yuan harcanmış. TBMM Başkanı Necmettin Karaduman ve parlamento heyeti Şiyamen'de incelemelerde bulunduktan sonra akşam Şiyamenli yetkililerle görüştüler. Fujiyan eyaleti Meclis Başkan Yardımcısı Hou Lin Zhou ile Şiyamen Halk Meclisi Başkanı Lu Zi Fen bölgelerindeki gelişmelerden oldukça memnunlar. Şiyamen'de 4 yıl içinde altyapı için harcanan miktar 400 milyon yuan. Bunları yapmadıkları takdirde yabancı sermayenin gelemeyeceği görüşüne paydaşıyorlar. Fabrikaların toplam üretimi yılda 320 milyon yuan. Üretime başlayan tesis sayısı 130. Elektronik sanayii, kimyasal maddelerle ilgili yatırımlar ve tekstil yatırımlarına ağırlık verilmiş yörede. Bir yıldaki üretim değeri 2 milyar yuan, bölgede yabancı fabrikalar kurmuşlar. Yabancıların yatırımlardaki payı yüzde 60, Çin'in yüzde 40. Bütüntüyle İngilizce öğretim yapan bir ortaokul ve ilkokul kuruluyor. Yabancılar için hastaneler, villalar yapılıyor. Yabancılardan yüzde 15 gelir vergisi alınıyor. Kazançlarını serbestçe ülke dışına çıkarıyorlar. Çin, bazı ihtiyaçlarını bu bölgeden ithal ediyor. Tesislerin yönetimi firmalara ait. Çin'de bol olan insangücünü de istedikleri gibi kullanabilme olanaklarına sahipler. Bölgeye şimdi bankalar girmeye başlamış. 4 yılda 600 milyon dolarlık yabancı sermaye sağlanmış bulunuyor.

Batıya açılmayla birlikte Çin'e gelen turist sayısı oldukça arttı.

Çin mutfağının bize göre en iyisi ile karşılaştığımız Şiyamen'de akşam yemeğindeki menü 12 çeşitten oluşuyordu. Çin mutfağı oldukça zengin bir mutfak. Yuvarlak masaların ortasında dönen bir yuvarlak bölüm üzerine çok sayıda çeşit konuluyor. Çinliler ünlü çubuklarıyla zevkle yemeklerini yerlerken, bizler elimizde çatal ve bıçakla önümüze konulan yemekler hakkında bilgiler alıyorduk. Şiyamen'de konuk edildiğimiz lüks "Mandarin" otelindeki menüyü sizlere de aktaralım:

"Dragon phoenx combination-fillet of beef with pearwinter melon "treasur"i cream af sweet corn with conpoy - sauteed scallop with king prawn - baked "stuffed shellfish" -crab essence "delight" - double boiled consomme with chucken - deep fried garoupa sweet and sour - vegetables "siamen mandarin style" - green bean syrup with osmanthus fragrance - seasonel fresh fruits."

Şiyamen'in büyüklüğünü, güzelliğini ve gelişmişliğini, ayrılacağımız sabah denizden yaptığımız motor turuyla görme olanağına kavuştuk. Motor gezisinden sonra özel uçağımızla ver elini Şanghay...

Şanghay, Çin'in en büyük kenti. Sanayi ve ticaret merkezi olan Şanghay 1982'deki 11 milyon 859 bin olan nüfusuyla, aynı zamanda dünyanın en kalabalık kentlerinden biri olmuş. İdari birim olarak doğrudan hükümete bağlı üç bağımsız belediyeden biri olan Şanghay'da 9 bin kadar fabrikada yaklaşık 2.5 milyon işçi çalışıyor. Çin'in ulusal gelirinin 1/6'sını, gayrisafi milli hasılasının 1/10'unu ve dışsatım gelirlerinin 1/3'ünü Şanghay sağlıyor. Kentte, demir çelik, ağır makine, petrokimya, elektrikli aletler, otomobil, otomobil lastiği, bisiklet, kâğıt, cam üreten fabrikalar, 10 bin tondan ağır gemilerin inşaasına elverişli tersaneler bulunuyor. Çin deniz taşımacılığının 1/3'ünü karşılayan Şanghay limanında, 10 bin tondan ağır gemilerin yanaşabileceği 50 rıhtım var.

Sarı nehir deltası ucundaki kent, kıyılarında sandallar içinde insanların yaşamlarını sürdürmeleriyle de ün yapmış bir kent. Şanghay, modern yapıların sürekli boy verdiği Pekin'e kıyasla, Çin'in tarihini yansıtması açısından da ilginç bir yer.

Şanghay'daki yetkililerin **"bir ailenin yılık geliri yaklaşık on bin yuan"** sözleri bize biraz abartmalı gelmekle birlikte **"bizim ülke sizden geri"** sözleriyle bir ölçüde tevazu göstermeyi de ihmal etmiyorlar. Yetkililer "sizde kişi başına yıllık gelir bin dolardan fazla, bizde 500 dolar, ama Şanghay kenti çok gelişti diye de ekliyorlar.

Şanghay'dan sonraki durak **"dünyada bir benzeri bulunamayacağı"** görüşünde birleşilen Hong Kong. **"Mağazalar cenneti"** olarak rehberlerde tanıtılan Hong Kong, çok geniş olmayan bir alanda kurulu. Göğe yükselen dev gökdelenlerin görünümü insanı hiç rahatsız etmiyor. Aksine, böylesine bir uyumun nasıl sağlanabildiği sorularını gözlerden okunuyor. 5 bin Roll Roys, 50 bin Mercedes bulunduğu anlatılan Hong Kong'da bir iki yıl öncesine ait modelde araç görmeniz olanaksız. Dünyanın hemen her tarafından turist yağmuruna tutulan Hong Kong'daki lüks otelleri tanımlamaya ise kelimeler yetersiz kalıyor. Kentte görünümü bozan tek unsur, dev gökdelenlerin arasına az da olsa sıkışıp kalmış çok eski ve harap yapılar. Çinlilerin barındıkları konutlar...

Hong Kong havaalanında TBMM Başkanı Karaduman ile heyeti bir İngiliz görevli karşıladı. Karaduman'a korumalı bir araç verilirken milletvekilleri için sadece bir minibüs ayrılmıştı. TBMM Başkanı'nın **"Arkadaşların için koruma yoksa hep birlikte minibüsle gideriz"** biçimindeki tepkisi karşısında İngilizler harekete geçerek sorunu çözümlediler. Çinli koruma görevlileri Türk heyetinin yanından kuş uçurtmadılar.

Hong Kong'dan Türkiye'ye dönüşte uğranılan Suudi Arabistan'ın Dahran kentinden havalanan Air France uçağında yenilen akşam yemeğinde peçetenin içinden kucağımıza düşen küçük bir kartta yazılanlar dikkatimizi çekti. Arapça ve Türkçe olarak yazılmış yazıda şöyle deniyordu:

"Şirketimiz, sunulan yiyeceklerin içinde domuz eti bulunmadığını garanti eder.

55.5 saati uçak yolculuğu ile geçen ve 12 gün süren Çin gezisini TBMM Başkanı Necmettin Karaduman şöyle değerlendirdi:

"Çin Halk Cumhuriyeti'nde parlamento heyetine büyük bir ilgi ve konukseverlik gösterildi. Bu, Türk-Çin dostluğunun son yıllarda kuvvetlenmesinden ileri gelen bir ilgidir.Ulusal Halk Kongresi başkan ve üyeleriyle çok geniş kapsamlı görüşmeler yaptık. Açık kalplilikle sorunların ortaya konulması her iki ülkenin yararına olmuştur. Dostluk bağlarının kuvvetlenmesine yeni bir merhale teşkil etmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Türkiye dostluğuna önem vermesi sebepsiz değildir. Ortadoğu'da büyük bir siyasal ve askeri potansiyele sahip olduğumuz bilinmektedir. Bu yönüyle Ortadoğu'da önemli bir denge unsuru olma işlevini ifa etmektedir. Bu bakımdan Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki dostluk bağlarının kuvvetlendirilmesinde her iki ülkenin de siyasal çıkarları vardır. Son yıllarda yüksek düzeydeki ziyaretler tüm sorunların ortaya konmasına, açık kalplilikle konuşulmasına imkan vermiştir.

Ekonomik yönden ilişkilere bakılırsa, her iki ülkenin büyük bir ekonomik potansiyele sahip olduğu açıkça görülmekte ve bilinmektedir. Temas azlığı ve iki ülke arasındaki yakınlaşmanın son yıllarda yoğunluk kazanmış olması önceki tarihlerde ekonomik ilişkilerimizin istenen düzeye çıkmasına imkân vermemiş, fakat son yıllarda yoğunlaşan temaslar bu imkânı büyük ölçüde ortaya çıkarmıştır. 1980'lerde 2 milyon dolar olan ihracat hacmiıniz 1984'te 40 milyon dolara ulaşmış, 1985'te bunun 100 milyon doları bulması hedefleniyor. Bu olay, ekonomik alandaki belirgin gelişmeyi göstermeye yetmektedir. Çin yöneticileri ekonomik potansiyelimizin çok daha yüksek düzeye çıkabileceğini ifade ettiler. Siyasi ve ekonomik ilişkilerimizin gelecek için vaatkâr bir tablo arzettiği müşahade edilmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti 1978'den itibaren yeni ekonomik reform programlarını uygulamaya koymuş bulunuyor. Bunlar dışa açılmayı ekonomide kendi kendine yeterlik ilkesini terkederek ekonomik büyüme yöntemlerine ağırlık vermeyi amaçlamaktadır. Alınan izlenim odur ki, ekonomide yeterlilik düşüncesinin hâkim olduğu dönemden Çin ekonomisi üretimde ve dolayısıyla milli gelirin artışında yeterli olamamış ve esasen yaşam düzeyi düşük olan ülkenin yaşamında bir gelişme kaydedilmesi sağlanamamıştır. Şimdi uygulanan ekonomik modelle bu amaca ulaşılması öngörülmektedir ve ekonomik verilerle bu alanda önemli adımlar atıldığını gösterdiği gibi, yerinde yaptığımız incelemeler bu düşünceyi doğrular niteliktedir. Özellikle serbest ticaret bölgelerinin kurulmasında çok başarılı adımlar atıldığı gözlenmiştir. 4 yıl gibi kısa bir sürede alt ve üstyapılarıyla büyük ticaret şehirleri serbest bölge olarak tesis edilmiştir. Yabancı sermayenin gelmesi için büyük çaba gösteriyorlar. Bu da yabancı sermayenin giriş hızını artıran bir faktör oluyor.

Bu başarılı adımlara rağmen, çok büyük nüfusuyla Çin hâlâ ekonomik sorununu çözmüş bir ülke değildir. Ama atılan adımları çok realist, çok akılcı bulduk. Azınlık politikasının da ayrı şekilde realist bir baza oturtulduğu izlenimini edindik. Bu da ülkedeki bütünleşmeye hizmet edici bir faktördür. Bizlerle küttürel bağlarını da geliştirmek istiyorlar. Her iki ülkenin de bu istikametle adımlar atması yararlarına olacaktır." □

Alaçatı seçimleri ve ANAP

Bir seçimin anatomisi

CELAL BAŞLANGIÇ

İZMİR — "Mutlaka istiyorum"

Ne devri fütuhat, ne de **Fatih Sultan Mehmet** İstanbul surlarına dayanmış. Yok, yok, bu sözler bir Osmanlı padişahının değil.

"Mutlaka istenen"de ne Hindi Çin, ne Viyana kapılarının ardı, ne de Tuna boyu... İstenen, beş bin dolayında insanın yaşadığı İzmir'in Çeşme ilçesine bağlı Alaçatı kasabasının belediye başkanlığı.

Neden mi?

Oraya gelince şöyle bir soluklanıp "nasıl"mısına bakalım:

Her şey eylül ayının sonlarına doğru alevleniverdi. Ege'ye güz öyle yaprak yaprak inmez. Yazın üstüne birden çöküverir. Mavi gözlü, sarı saçlı yabancılar, yerli yazlıkçılar birden boşaltıverir Ege'nin, Akdeniz'in kıyı kasabalarını. İşte eylül sonlarına doğru yine öyle oldu. Her kıyı kasabası gibi bu aylarda birlikte başaltıverdi Alaçatı kasabası da "gelişmemiş turizmi"ni. Geriye kala kala bir belediye başkanlığı seçimi kaldı. Çünkü Alaçatı'nın MDP'li Belediye Başkanı **Nazım Aydoğdu**, yurt dışında geçirdiği bir trafik kazasında ölmüş, boş kalan belediye başkanlığı için de 27 ekimde seçim yapılması kararlaştırılmıştı. Onun için de Başbakan **Özal** art arda gelen belediye başkanlığı seçimlerindeki ANAP yenilgilerinin ardından Alaçatı'yı "mutlaka istiyor"du.

Yanlış aday

12 Eylül'den sonra Çeşme'de belediye başkanlığı yapan **İsmet Dinçel** ANAP'tan belediye başkan adayı olmuştu. Ancak muhalefet partilerine göre Dinçel'in durumu, yasanın öngördüğü 6 ay süreyle Alaçatı'da oturma koşuluna aykırıydı. Dinçel'in 6 ay Alaçatı'da oturduğunu kanıtlayan tek belge, elindeki bir kira kontratıydı. Ev de bir ANAP'lıya aitti. Yapılan itirazı ilçe seçim kurulu reddedince, SODEP'liler, tüm muhtarlardan **"Mahallemizde böyle biri oturmamıştır"** diye belge alarak il seçim kuruluna başvurunca Dinçel'in adaylığı iptal edildi.

Herkes merakla ANAP'ın ne yapacağını beklerken bomba patladı: ANAP MDP'nin adayı **Safter Sarı'yı** transfer etmişti. Daha önce, Çeşme Belediye Başkanı **Nuri Ertan**'ın da transferinde olduğu gibi, belediye başkanlarını seçildikten sonra transfer eden ANAP, Alaçatı'da **"taktik değiştirmiş"** bu kez daha seçilmeden, henüz adaylık aşamasındayken Safter Sarı'yı **"ANAP safları"**na katıvermişti. Oysa Sarı, transferden birkaç gün önce **"ANAP'lılar bana 20 milyon lira rüşvet teklif etti"** diyerek **"MDP'ye bağlılığını"** dile getiriyordu.

Seçim öncesi gazeteciler için en renkli gün, ANAP il merkezinde transfer olan Sarı ile ANAP il başkanı, İzdaş Holding yöneticisi **Atilla Yurtçu**'nun düzenlediği basın toplantısıydı. ANAP'ın rüşvetini birkaç gün önce reddeden Sarı, ANAP İl Başkanı ile omuz omuza gazetecilerin karşısına oturuvermişti. Gazeteciler Sarı'yı sıkıştırıyorlardı:

— Hani ANAP size rüşvet teklif etmişti. Neden ANAP'a geçtiniz?

— Memleketimi sevdiğim için.

— Daha önce memleketinizi sevmiyor muydunuz?

"Gaf"lar

Alaçatı seçimlerinde ANAP il yöneticileri, bir bir "hukuksal gaflar" dizisi sergiliyordu. Önce yasaya aykırı konumu olan bir kişiyi aday göstermiş, ardından da MDP'nin adayını transfer etmişti. Sarı'nın adaylığı bir gün sürdü. Çünkü Sarı ANAP'tan aday olamıyordu. Oysa ANAP İzmir İl yönetiminde "kuvvetli" hukukçular bulunuyordu. Bunların başında da İzdaş Holding'in hukuk danışmanı olan ve Yurtçu'nun il başkanlığı ile birlikte ANAP il 2. başkanlığına seçilen, Gazetecilik Yüksek Okulu'nda da basın hukuku dersi veren **Ramiz Sevinç** geliyordu. Ancak Sevinç'in varlığı bile ANAP'ı "hukuksal gaf"lardan kurtaramadı.

Sonunda ANAP aradığı adayı buldu ve "yanlış aday"dan sonra yaptığı "yanlış transfer" Safter Sarı'nın kardeşi **İsmet Sarı'yı** belediye başkan adayı gösterdi. HP'den **Erol Artun**, MDP'den **Hüsnü Erçeşmeli**, DYP'den **İlhami Tütüncü** de Sarı'ya karşı adaylıklarını koydular. SODEP'in o tarihte hukuksal varlığını yitireceği düşünülerek HP adına seçime katılmasına kazan SODEP'li **Erol Akdoğan** da partisinden istifa ederek bağımsız aday olmuştu.

Alaçatı seçimlerinin iki önemli yanı vardı. Birincisi, ANAP art arda seçim yitirmişti. Genel oylamaya dönüşen bu belediye başkanlığını mutlaka kazanmalıydı. İkincisi, Çeşme'ye birkaç kilometre uzaklıkta olan Alaçatı kasabası, Çeşme'nin turizmde gelişmişliğine karşın, bir kaç dernek çatma tesisten başka hiçbir şeye sahip değildi. Bir kaç holding, Alaçatı'nın "bakir kumsalları"ndan hayli yer kapatmıştı.

Bu iki perspektiften "bakanlar" Alaçatı'yı hem "hizmet yağmuru"nu başlattılar. Önce Kültür ve Turizm Bakanı **Taşçıoğlu**, Alaçatı'yı da kapsayan Çeşme yarımadasına götürülecek hizmetleri şöyle açıkladı:

"Antalya ve Marmaris'ten sonra Çeşme yarımadası turizmde öncelikli bölge ilan edilecek. İzmir'den Çeşme'ye dek uzanan bir otoyol yapılacak. İzmir'e İstanbul'dan gelen feribot Çeşme'ye de uğrayacak."

Her halde **"turizmde öncelikli bölge"** olmasının ardından gelecek turistlerin iletişim sorunları düşünülmüş olacak ki hemen bir otomatik telefon santralı kuruluverdi.

Seçim öncesinde İzmir Milletvekili Süha Tanık kahve toplantılarına katıldı. (Fotoğraflar: CELAL BAŞLANGIÇ)

Alaçatı kıyıları yat limanı için yeni sahiplerini bekliyor.

Ardından herhalde **"gelen turistler üşümesin"** diye Türkiye'nin her yerinde yurttaşlar kömür kuyruğundayken, Alaçatı'ya kömürler tonlarla yağıldı. Böylece Alaçatı'da yurttaşlar kömür kuyruğu yerine, kömürler yurttaş kuyruğuna girdi. Ancak Alaçatı'ya götürülen hizmetler bitmek bilmiyordu. Yıllardır yolu yapılamayan Alaçatı'ya dozerler, kepçeler dayanıp, dağı taşı dümdüz etti. Hem de ANAP'lıların gözetiminde.

Her şey bir anda

"Gelecek turistlerin" yol sorunu da çözümlenmişti. Belki bir de adamlar burada futbol maçı izlemek isterlerdi. Hem turizmde öncelikli bölge olacaksın, hem de futbol sahasında bir tribün bile bulunmayacak. Bunun da önlemini almak yine ANAP iktidarına düşüyordu. Hemen bir tribün de yapılıverdi.

Bu arada seçimler de gittikçe yaklaşıyordu. Bu hizmetlerin seçimler öncesine gelmesi ise sadece bir **"rastlantı"**ydı. Hizmet gitmesini çekemeyen muhalifler, aylardır doktorsuz olan sağlık ocağına atanan doktorlara **"seçim doktoru"** diyor, yolları **"seçim yolu"** diye adlandırıyor ve hatta para dağıtıldığını, tütün tüccarlarının üreticilere **"Tütününe iki bin lira vereceğim, ama ANAP kazanırsa bu iki bin beş yüz olur"** dediğini öne sürüyorlardı. Eleştirileri yanıtlayan İzmir Milletvekili **Süha Tanık "Ne yani kömür yerine tezek mi getirecektik?"** diye soruyordu kahve toplantılarında. Yurttaşlar da yanıtlıyordu:

— Olur mu canım, hem de turizmde öncelikli bölgeye..

"Devlet kuşu" nasıl konar?

Seçimler yaklaştıkça heyecan da artıyordu. Kahve toplantıları birbirini izliyor, herkes 2 bin dolayındaki oyun peşine düşmüş, salon toplantılarında birbirlerine ver yanın ediyorlardı. Ama kahvelerde hep erkekler vardı. Ya kadınlar ne olacaktı? O zaman da partili kadınlar girdiler devreye. Partili erkekler kahvelerde Alaçatılı erkeklerle konuşuyor, **"oyunu bize ver"**e ikna etmeye uğraşıyor, partili kadınlar da Alaçatı'da ev ev dolaşıyordu.

Bu arada ANAP'tan ayrılan eski Maliye ve Gümrük Bakanı **Vural Arıkan** ortaya çıktı. Ne işi var, diye soranlara Halkçı Parti İzmir İl Başkanı **İhsan Ateşdağlı** şu karşılığı veriyordu:

"Vatandaş Parti'sinin kuruluş çalışmalarını yürüten Vural Bey bizi aradı. Özal'ın partisi kazanmasın da varsın HP kazansın, diyorlar. Sizin çalışmalarınıza katılabilir miyim, diye sordu. Biz de kabul ettik. Kahve toplantılarımızda konuşacak.

Herkes Alaçatı'da **"Arıkan gelecek, ANAP'ın işlığını pazara çıkaracak"** derken, son anda Vural Beyin **"nezle"** olduğu için gelmekten caydığı açıklandı.

HP İl Başkanı Ateşdağlı'nın **"umudu"** yurttaşlardaydı. Ateşdağlı'ya göre **"Vatandaş parayı cebe, oyunu da HP'ye atar"**dı.

Ancak ANAP **"ağır topları"**yla bastırmayı sürdürüyordu. ANAP İl 2. Başkanı Sevinç **"Alaçatı'nın başına devlet kuşu kondu"** diyordu. Alaçatı'ya gelen ANAP'ın "ağır top"larından Genel Başkan Yardımcısı Pehlivanoğlu **"konan kuşu"** şöyle dile getiriyordu:

— Kusura bakmasınlar, biz oy aldığımız kimselere hizmet ederiz.

Seçimlerde Tekel zammı

Ateş, Alaçatı'da bacayı sarmıştı. Günlerden 26 ekim cumartesiydi. Heyecan doruğa varmış, adaylar ve partililer son hamlelerini yapıyorlardı. İşte o anda bir haber patladı: bomba gibi: Tekel'e zam!.. Genel Müdür **Süreyya Yücel Özden** Tekel zamlarını bir basın toplantısı ile açıklayacaktı. Hem de İzmir'de, hem de Alaçatı seçimlerine bir gün kala..

Bütün gazeteciler koşuşturdular. Basın toplantısı başladı. Bu arada özel bir telefon görüşmesi yapan Özden, zam olduğunu doğruladı, ancak **"Zamları yarın açıklayacağım"** dedi. Haber hemen Alaçatı'ya ulaştı. Partiler seçim konuşmalarına bu **"taze zam"**ı ekleyiverdiler, **"Alaçatılılar, yolunuz yapıldı hayırlı olsun, kömürünüz geldi hayırlı olsun, zam da geldi, o da hayırlı olsun"** diye. Seçimden bir gün önce zamları açıklamayan Özden, seçim günü zam oranlarını açıklamak için düzenlediği basın toplantısında **"Satışların iki gün öncesinden durdurulmasına karşın, Alaçatı'da bunun gerçekleşmediğinden haberiniz var mı?"** sorusuna **"bilmiyorum"** karşılığını verecek, seçim öncesi ve seçim günü kasabaya giden bir **"hizmetten"** habersiz olduğunu açıklıyordu.

Ve seçimler yapıldı

Geçen pazar günü, yani 27 ekimde Alaçatı'da seçimler yapıldı. Hizmet bombardımanı altındaki kasabada ANAP, 25 mart seçimlerinde aldığı 739 oyu arttırdı ve 980 oy alarak belediye başkanlığı seçimlerini kazandı. İlk kez seçime birlikte giren HP ve SODEP, daha önce aldığı 497 oyu 724'e çıkarttı. MDP daha önceki seçimi kazanmış olmasına karşın, bu seçimlerde eridi ve oyu 796'dan 64'e düştü. DYP ise daha önce katılmadığı seçimlerde 281 oy aldı.

Seçim sonrası değerlendirmeler ise değişik oldu. HP İl Başkanı Ateşdağlı **"Demek halk bu idareden memnunmuş"** derken, DYP İl Başkanı **Rıfat Serdaroğlu**, **"Seçimlerde devletin ve holdinglerin imkânları pervasızca kullanıldı"** dedi.

Bir seçimin anatomisini MDP'nin hanım il başkanı **Atilla Akat**'ın sözleriyle noktalayalım:

"Midem bulandı."

eski-yeni çizgiler

SEMİH POROY

1954 yılında Samsun'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde hukuk okudu. Çizgi yaşamına, 1975'te Akbaba'da yayımlanan karikatürleriyle başladı. Milliyet, Vatan, Politika ve Demokrat gazeteleriyle, Özgür İnsan, İktisat, Milliyet Çocuk, Gösteri ve Düşün dergilerinde karikatürler çizdi; illüstratörlük ve grafikerlik yaptı. 1977'den bu yana Cumhuriyet'te haftalık çizimlerini sürdürüyor. Kitap resimleme çalışmaları da bulunan Poroy, karikatür ve mizah üstüne düşüncelerini birçok yayın organında yayımladı. Karikatürcüler Derneği yönetim kurullarında başkan ve yazman olarak görev aldı. □

arşiv konuşuyor

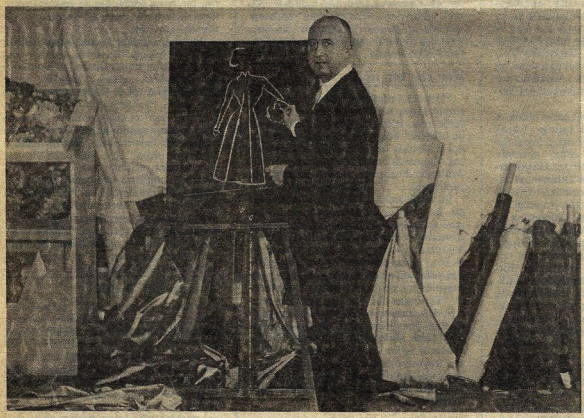

Christian Dior

Ünlü Fransız modacısı Dior 21 Ocak 1905'te Montecatini'de doğdu. Siyasal bilgiler okulunu bitirdi. Hariciyeci olmak üzereyken 1930 buhranında babasının fabrikası iflas etti. Bir resim galerisi açtı ve Max Jacop, Eugène Bernan, Christian Bérard, Jean Cocteau, Salvador Dali gibi ünlü ressamların eserlerini sergiledi. 1934'te kötüleşen sağlığı nedeniyle galeri işini bıraktı. Çeşitli modaevlerinde desinatörlük, Lelong ve Piguet'nin yanında modelcilik yaptı. 1946'da büyük tekstil üreticisi Marcel Boussac'ın desteğiyle kendi modaevini kurdu ve bunu 24 ülkedeki şubeleri izledi. Savaş sırasında kumaş katlığının yol açtığı modaya karşı bir tepki olarak 1947'de uzun elbise modasını ve "new look" (yeni görünüş) üslubunu ortaya attı. 24 Ekim 1957'de İtalya'da öldü. Fotoğrafta Dior, 1947 yılında karatahta başında "new look" modasını açıklıyor.

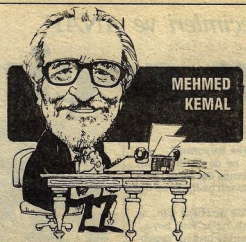

Asgari Ücret Sarmalı...

Ortadirek (sınıf) korumacılığı ile yola çıkan ve çalışanları kaziklayan yeni yetme iktidarın asgari ücret politikası da demokrasi anlayışı gibi karmakarışıktır. Geçende iş hukuku uzmanı avukat, dostum Erdal Egemen'le asgari ücret konusunu konuşuyorduk. Çok ilginç açıklamalar yaptı. Okurların da yararlanması için aramızdaki konuşmaları aktarıyorum:

"Asgari ücret konusunda ilk uygulamaların tarihi nedir?"

"Milattan önce iki bin yılına, Hamurabi yasalarına dayandığını söylerler. Ama genel asgari ücret uygulaması yirminci yüzyılın ilk yıllarında başlar. 1909 yılında, ilk kez İngiltere hükümeti dört sanayi kolunda Avustralya'da uyguladı. Asgari ücretin amacı pazarlık durumları çok zayıf olan işçilerin korunmasına yönelik bir hükümet politikasıdır. Toplu iş sözleşmelerinden yoksun olan işçilerin ücretlerinin ayarlanmasıdır. Bunun da kriterleri vardır."

"Bu kriterler nedir, nasıl hesaplanır?"

"İşçilerin gereksinmeleri yasalarla, yönetmeliklerle belirtilmiştir. Belli kalori hesapları vardır. Başka ihtiyaçları bulunur. Örneğin Sri Lanka'da asgari ücret komisyonları küçük ve orta büyüklükteki ücret dengesini bozmamaya çalışırlar. Kanada ve Amerika'da ise en düşük ücretin ödendiği işkolları ölçü alınır. Tarıma dayalı, sanayiden uzak ülkelerde ölçü değişir, tarım işçilerinin ücreti esas alınır."

"Bu belirleme kolay olur mu?"

"Çok zordur. Genellikle ücretler hakkındaki bilgiler eksik ve eskidir. Ücretlerin durumu ve dağılımı hakkında ayrıntılı bilgiler olsa bile, hangi noktaların asgari ücretin belirtilmesinde referans olarak alınacağı çok tartışmalıdır."

"Bu tartışmalar neye dayanır?"

"Ödeme gücü, belirlemede en çok tartışılandır. Ödeme gücü, verimliliği artırıp, toplam maliyetle işçi maliyeti dışındaki kalemlerde tasarrufla fiyat artışları, işçi çıkartma ve ücreti azaltma ile karşılanabilir. Ödeme gücü kriterinin uygulaması yalnızca mali tablolardan hareket edilerek sağlanmaz. Amerika'da ödeme gücü kriterinin belirlenmesi için çeşitli işkollarında mali tablolar alınır. Bu bilgiler arasında işletmede ortalama saat ücreti, işçi sayısı, muhtemel artışlar, bunun genel ücret düzeyindeki etkileri vardır. Objektif görünen tüm kriterlere karşın gene de sorunlar yaşanmaktadır."

"Bu konuda esas olan ekonomik gereksinimler için neler söylenebilir?"

"Bu kriterin önemi, asgari ücretteki artışların ekonominin genel durumu üzerinde etkili bulunacak nitelikte olmasından kaynaklanır. Asgari ücretin genel ücret düzeyi üzerindeki etkisi, kapsadığı işçi sayısı ile doğrudan ilişkilidir. İncelemeler, gelişmiş olan ülkelerde asgari ücretin uygulandığı işkollarındaki toplam işçilik maliyetinde büyük artışlar olduğu yolundaki savları çürütmektedir. Uygulama kapsamına giren işkollarındaki toplam işçilik maliyetindeki artışın binde dört olduğu ortaya çıkmıştır. Eğer asgari ücret kapsamına giren işçi sayısı çoksa, genel ücret düzeyi üstündeki etkisi daha çok olacağından devlet otoritesi bu konuda daha duyarlı kesilir. Gelişmekte olan ülkelerde asgari ücretlerdeki artışın ekonomik büyüme üzerinde potansiyel etkisi vardır. Eğer ücretler kârlarda düşüşe yol açarsa tasarruf ve yatırımın ekonomik büyümeyi yaralayacak biçimde düşmesinden endişe edilir. Ancak büyük kâr, her zaman tasarruf ve yatırımda düşüş anlamına gelmez. Talebin düşük olduğu zamanlarda yüksek ücretler satınalma gücünü, dolayısıyla talebi artırıp ekonomik büyümeyi hızlandırabilir. Asgari ücretin arttırılması verimliliği yükseltebilir. Yüksek asgari ücretin bazı ülkelerde köyden kente göçü sağladığı görülmüştür."

"Bu konuyu nasıl bağlayabiliriz?"

"Günümüzde asgari ücret uygulaması ve bu konu ile ilgili yasal düzenlemeler, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla yaygınlaşmıştır. Bütün karşı çıkmalara rağmen devletin asgari ücret belirlemesine katılması benimsenmiştir. Bu görüşe katılanlar gün geçtikçe artmaktadır." □

Anket Defteri

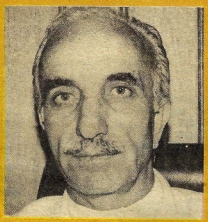

Prof. Dr. KAYA ÇİLİNGİROĞLU

1930 yılında Trabzon'un Sürmene kazasının Muratlı köyünde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon, Erzurum ve İstanbul'da yaptı. 1956 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Bu yıllar içerisinde İstanbulspor'da profesyonel olarak futbol oynadı. Askerlik sonrası cerrahi kliniğinde asistan olarak görev aldı. 1962 yılında ihtisasını yapan Çilingiroğlu, üniversite aracılığı ile 3,5 yıl Almanya'da çalışmalarını sürdürdü. 1967 yılında docent, 1973 yılında da profesör kadrosuna atandı. Bu arada İstanbulspor'da yönetici olarak görev aldı. "Tamgün" yasası öncesi Cerrahi Kürsüsünde Klinik Direktörü olan Prof. Çilingiroğlu, halen İstanbul Tıp Fakültesi Cerrahi Kürsüsü'nde öğretim üyesi olarak görev yapıyor ve İstanbul Üniversitesi'nin Spor Birliği'ni yönetiyor.

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? — *İnsanın istediğini yapamaması.*
Nerede yaşamak isterdiniz? — *Ülkemde.*
Sizce yeryüzünde gerçek mutluluk nedir? — *Bir insanın istediğini asgaride bulmasında..*
Hangi hataları bağışlarsınız? — *Şahsıma karşı yapılmış hataları bağışlayabilirim.*
Edebiyatta en sevdiğiniz kadın kahraman? — *J'eanne Darc.*
En sevdiğiniz tarihi kişilikler? — *Yavuz Selim.*
En sevdiğiniz yaşayan kadın kahraman? — *Kendisine kahraman denecek kadını şu an hatırlayamıyorum.*
En sevdiğiniz besteci? — *Hacı Arif Bey.*
Bir erkekte en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? — *Bugün için doğruluk bir vasıf oldu artık, aslında bu sözü diğer erkeklere yapılmış bir hakaret sayarım.*
Bir kadında en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? — *Aynı şeyi söylüyorum.*
En sevdiğiniz uğraş? — *Kendi mesleğim.*
Kimin ya da kimlerin yerinde olmayı isterdiniz? — *Hiç kimsenin.*
Başlıca karakter özelliğiniz? — *Kimsenin yüzüne karşı söyleyemeyeceğim sözleri, arkasından hiç söylemem.*
Dostlarınızda en çok değer verdiğiniz özellikler? — *Dost dediğin adam cesur olmalı. Benim olmadığım bir yerde eğer bana inanmışsa, yanlış konuşan kişilere cevabını verene dost denir. Zaten çakıllı yolda, yokuş çıkarken dost belli olur.*
En büyük yanılgınız? — *Yanılgılarımın çoğu benim iyiniyetimden kaynaklandı.*
Mutluluk rüyanız? — *Tasarladığım her şey hemen hemen olmuştur. Aile bütünlüğümün bozulmaması ve bugün geldiğim nokta benim rüyalarımı teşkil ediyordu.*
Sizin için en büyük felaket ne olabilirdi? — *Şu anda sizinle serbest konuşamamam en büyük felaket olurdu.*
En sevdiğiniz ressam? — *Rıfat Efendi.. Bu şahıs eski mabeyin başkâtibidir. Eserlerini çoğu kişi bilmez, fakat bilen bilir.*
Ne olmak isterdiniz? — *Eğer doktor olmasaydım, iyi bir mimar olmak isterdim. Önce mimarlıkta okudum, sonra tıbba girdim.*
En sevdiğiniz renk? — *Gri-mavi denilen renk.*
En sevdiğiniz çiçek? — *Gül*
En sevdiğiniz kuş? — *Kartal*
En sevdiğiniz yazar? — *Yaşar Kemal, Necip Fazıl.*
En sevdiğiniz şair? — *Nef'i.*
Yaşayan erkek kahramanlarınız? — *Atatürk tabii, hâlâ yaşıyor.*
Tarihte en çok takdir ettiğiniz kadın kahraman? — *Nene Hatun..*
En sevdiğiniz isimler — *Kaya (oğlumun da adı).*
En nefret ettiğiniz şey? — *Vatan hainliği.*
Tarihte en nefret ettiğiniz kişiler? — *Zulmedenler.*
Hayran olduğunuz askeri başarılar? — *Çaldıran Zaferi, Çanakkale Zaferi.*
Hayranlık duyduğunuz reformlar? — *Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı bütün reformlar.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmayı isterdiniz? — *Resmi tercih ederdim.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? — *Benim sıtılalemde akşam yatar, sabaha çıkmayız. Sekte-i kalpten temiz, temiz gidersin.*
Yaşam ilkeniz? — *Çalışmak, işin gereğini yerine getirmek. Samimi olmak, elinden gelen iyiliği yapmak.*
Şu andaki ruh haliniz? — *Sağlıklıyım.*
Sizce bir cerrahın özellikleri ne olmalı? — *Cerrahlık bir spordur. Ne yapacağını, ne yaptığını ve ne yapması gerektiğini düşünmesi gerekir. Cerrah günlük yaşamında sinirli, kavgalı olabilir ancak ameliyathanede soğukkanlı olmalıdır. İyi bir operatörün el becerisi de şart tabii.*

DERT BABASI

Vural Sözer

KENDİNİ BİLMEK

Mutlu Gelecek yazıyor:

"Babacığım, ben on yedi yaşında bir gencim. Acaba, bir insanın gelecekte ne olacağını önceden anlamak mümkün mü? Böyle bir yöntem var mı? Örneğin, bazı yeteneklerimi ve özelliklerimi size aşağıda yazıyorum... Bunları değerlendirerek, benim ilerde hangi mesiekte başarılı olacağımı söyleyebilir misiniz?

Şöyle ki:
Vurdum duymazın biriyim.
Nuh derim, peygamber demem.
Camdan atılsam bacadan girerim.
Çok rahat yalan kıvırırım.
Gözüm hep yükseklerdedir.
Söylev'in bir satırını okumadım.
Kuranı ezbere bilirim.
Yurt içinde gezmeyi çok severim..."

Evladım, senin yapacağın şu: Önce küçük bir devlet memuru olarak idarenin içine sız... Orada çaktırmadan ilerle... Müdür falan ol... Sonra, bir partinin başına geç... Takunyalarını yanından hiç eksik etme... Gerisini düşünme... Geleceğin o kadar parlak ki, şimdiden gözlerim kamaşıyor. Göreyim seni.

TÜKETİCİ TÜKENDİ!

Gün Döndü soruyor:

"Sevgili Dert Babası, ben bir ev kadınıyım... Tüketiciyi korumak diye bir kavramdan söz ediliyor.... Fakat bir türlü gerceklesmiyor. Bizi kim koruyacak baba?"

Hepimizi Allah korusun kızım. Şimdilik üreticiyi korumaktan, tüketiciye sıra gelmiyor. Tüketiciyi korumak için yürek ister evladım. Böyle bir uygulama bizde başlasa, alışveriş durur. Alışveriş durunca da KDV musluğu kurur. Benden sana öğüt; çarşıya çıkınca, kesenin ağzını açmadan önce gözünü aç yavrum. Bak bakalım, almayı tasarladığın şeyin başka ülkelerde bir benzeri kalmış mı? Teknolojisi, yapım bilgisi dışa bağımlı ülkelerin insanları, kendi sanayileri gelişene kadar, deney tahtası gibi kullanılmaya, eloğlunun attığını havada kapmaya mahkûmdur... Bugünlerde bir şey almaya hazırlanıyorsun anlaşılan. Güle güle kullan kızım.

KAHRAMAN

Hüsnü Güzel soruyor:

"Sevgili Dert Babası, Sayın Özal'ın zamlar karşısındaki kararlı tutumuna bakarak, kendisine Aslan Yürekli Rişar adını yakıştırdım. İyi uymuş mu?"

Ben daha iyi uyacak olanı söyleyim: Geniş Yürekli Rişar.

TEKERLEME

Samim Samimi yazıyor:

"Sayın Dert Babası, TRT'deki müzik eğlence programlarından birinde, sunucu izleyicilere tekerleme söyletiyor. Sen de traşlasana bir tane..."

Traşlayım:

Bir berber bir berbere bre berber gel beraber bir berber partisi açalım demiş...

BELGESEL: Tarihteki ilk satranç oyununun fotoğrafı bulundu... Hayır, tarihte, satranç oynayan ilk Roma imparatorunun fotoğrafı bulundu... Yok, o da değil, tarihte satranç oynayan ilk kedinin, Kartaca Kralı Anibal'ın kedisi Tekiryus olduğu ve sahibini mat ettiği anlaşıldı... Tarihi bir palavra atayım dedim, bir türlü beceremedim... Neyse, boşver. **(Foto: Atmaca)**

insanlar...

GENÇ ARKADAŞIMIZ MEHMET AKİF'E GÖRE BİZİM MİLLETİN ORTA TAHTASI, PARDON ORTA BASAMAĞI EKSİKMİŞ...

PSİKOLOJİ BİLİMİNE GÖRE İNSAN YAPISI ÜÇ BASAMAĞA BÖLÜNÜYORMUŞ
1- ID. DOĞA GELİŞİM.
2- EGO.
3- SÜPER EGOYMUŞ...

1. BASAMAK KİŞİLİK DIŞI DOĞAL, İLKEL GÜDÜLERMİŞ. YANİ SAKATLIK VE HERHANGİ BİR DIŞ ETKENLE SAPTIRILMAZSA HER İNSANDA (TABİ BİZDE DE) GÖRÜLEN TEPKİLERMİŞ. DOYMAK, AÇLIK, HAZ. VS. VS GİBİ...

2. BASAMAK YANİ EGO KİŞİLİK GELİŞMESİ... BU BASAMAKTA EĞİTİM, KÜLTÜR, SANAT, KİTAP GİBİ ÇEŞİTLİ ETKENLERLE İD'İN BİR BÖLÜMÜNDE KİŞİLİK OLUŞUYORMUŞ. İŞTE BU BASAMAK BİZİM MİLLETTE YOKMUŞ...

3. BASAMAK SÜPER EGO İSE TAM TERSİ BİZİM TOPLUMUMUZDA HAD SAFHADA YAYGINMIŞ. DİN, TÖRE, ADETLER, ANANELER, TABULAR SEX GİBİ...

ŞİMDİ EFENDİİM... SÜPER EGOSU BÖYLESİNE GELİŞMİŞ BİR TOPLUM BİZİM MEHMET AKİF'E GÖRE ÖBÜR BASAMAKLARI DA TAM OLURSA BUNALIMLI BİR TOPLUM OLURMUŞ. YANİ TOPYEKÜN İNTAHAR FİLAN EDEBİLİRLERMİŞ...

OYSA BİZİM MİLLETİN ÖYLE BUNALIMI FİLAN YOKMUŞ ÇÜNKÜ ORTA BASAMAĞI OLMADIĞI YANİ EGOSU GELİŞMEDİĞİ İÇİN SÜPER EGOLU AMA BUNALIMSIZ BİR TOPLUMMUŞLUZ... AMA TİPİK BELİRTİLER AYDINLARIMIZDA VARMIŞ. ONLAR AŞIRI BUNALIMLIYMIŞ...

...MIŞ.
MIŞ
MIŞ...

BU YENİ YETME ÇOK BİLMİŞ ÇIRAKLARDAN DA İLLALLAH. BUNLARIN HEPSİ SAĞMA SAPAN ŞEYLER. BİZİM MİLLET HİÇTE O KADAR ANORMAL DEĞİLDİR ...

İsmail Gülgeç